

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Praxis Episcopalis

Piasecki, Paweł

Coloniae Agrippinae, 1620

III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61608)

ab aliquo alio sacerdote ad id approbato regatur: Et videatur facultas, & an adhuc vigeat; & num tempore vacationis oneribus in toto, vel in parte satisfactum sit, & à quibus: & quis fructus perceperit: & quis bonorum administrationem habeat, & qua facultate. Præterea rationes fructuum videat; & ubi nemo sit, deputetur depositarius, vel plures idonei, & curatores eorumdem fructuum, & beneficii vacantis. Prouideaturque debito seruitio durante vacatione, nec non fabricæ ornamentis, &

supellectili sacræ, ubi opus est. Vbi autem non constat tempore vacationis oneribus satisfactum esse, Visitator hæredes, aliosuè, ad quos spectat ad probandam satisfactionem compellat dato illis congruo termino; Alioquin eos ad satisfaciendum condemnet; etiam pro præterita omissione; factis præterea sequestris, & relaxis deinde concessis, prout iuris fuerit.

Et hæc de Visitatione materialis; nunc ad personalem trans-eamus.

P A R S T E R T I A.

C A P V T I.

De modo visitandi personas.

IRCA personarum, siue Ecclesiæ mysticæ visitationem, sicut etiam de materiali dictum est, debet Visitator, nisi aliud conuenit, à digniori incipere. Et ubi visitat cathedralem, vel aliam collegiatam, in loco ubi actus capitulares expediuntur, prius breuiter loqui poterit, omnes charitatiuè admonendo; ut diligenter considerent, vtrum sciant, vel probabiliter credant aliquid esse in Ecclesia reformandum, corrigendumuè; & quod solum Deū præ oculis habentes audacter loqui debeant: illisque etiam in virtute sanctæ obedientiæ præcipere potest, ut sibi tanquam capiti omnia significant, quod tamen de occultis non intelligitur: & hoc etiam magna circumspectione, ac raro faciendum arbitror: Deinde secretò cum singulis de Capitulo, & cū

alijs Ecclesiasticis loquatur. Vtilius enim procedit inquisitio, quando sigillatim fit. Et hoc vesperi, quo venit, si commodè fieri potest. Quod fortè aliquando in Episcopo succedet, qui plures ministros, coadiutoresuè habet. Difficile autem in delegato, cum quo vnicus notarius est, & aliquando Vicarius foraneus tantum. Manè autem circa populū inquirat; vel vna die debet esse cum Clericis, & alia cum laicis; Et licet nulla infamia præcedant, potest gradatim, & summarè, absque iudicij strepitu inquirere, de vita, & moribus Clericorum, & Laicorum: etiam vt eos in ijs, quæ ad forū Ecclesiasticum pertinent, mulctet, ac puniat. Ab inuito tamen iuramentum exigere nequaquam potest, per quod occultum prodere cogatur. Sed cū aliqua absque iuramento corrigenda referuntur; tunc super ijs iuramentum exigere

e. inquisi-
tionis.
§. tertia,
de accusat. c. cū
Apostolus,
de cens. 6.

Arch. im
c. cauendum. 10.
q. 3.
Soc. nu. 27.

d. c. 1. §.
sanè &
ibi docto. de
cens. 6.

Pauin. p.
1. q. 7.
Petr. p. 1.
cap. 3.
Soc.
nu. 26.

Petr. d.
cap. 1.

e. quali-
ter de
occultat.

Sere poterit. Nec debet quenquam quouis alio modo cogere, vt dicat quæ corrigenda sunt in ijs, quæ ad ipsius officium spectant: sed simpliciter quærat; volentesque respondere audiat. Bene potest etiam per censuras eos cogere veritatem dicere de his, super quibus inquirat; & quæ ad visitationem conueniunt.

Paulin. p. 5. q. 5. Soci. sub num. 25. Caueat autem visitator, ne populo publicè dicat; Si quis aliquid sciat de Canonicis, Rectore, de alijsue Ecclesiasticis, mihi dicat; quia debitam illis poenam imponam; vel sic, & sic faciam. sed secretò cum aliquibus de Parochia fide dignis inquirere debet. Nec chartulas, quas Rustici contra suos Rectores clanculum offerunt, passim recipere debet, nisi contra publicè infamatus; nec nimis credulus sit: & maximè effugiat, ne incognita pro cognitis habeat.

Bart. in l. 1. §. fecisse. ff. de eo, per quæ fact. Caueat etiam ne animi perturbationes signis demonstret; ne presentes habeant quid mirari: & hoc etiam ad visitationem materialem spectat. Constantis enim viri est; cuius animi motus vultus non detegit. In monitionibus verò

procedat leniter, & asperè secundum naturam materiæ, & personæ; Omnia autem paterna charitate, Christianoque zelo agat; vt facilius, feliciusque visitationis fructus consequi valeat.

Videat autem in primis indicem Cleri illius Collegiæ, vel Parochiæ iam præparatum, & exhibitum: & intelligat, an aliquis eorum absens sit; & cognoscat, an legitimè: etsi fuerit causa studij, an percipiat fructus, ac prouentus præbendæ, quos percipere non deberet; vbi aliàs deficeret seruitium Ecclesiæ; vel vbi ipse esset diues. Sed nunc omnes indifferenter eos percipiunt; quia eorù absentia videtur redundare in utilitatem Ecclesiæ. Intelligat etiam an ibi sit cura animarum, & an competat capitulo; quia eo casu, certæ personæ attribuenda esset.

Inquisitio autem generalis hoc pacto fieri poterit, secundum tamen prudentiam Visitatoris; qui habita ratione personarum, & locorum, quædam addere, & plura omittere poterit: nam de omnibus, & de singulis inquirere, non semper erit necessarium; neque omnia vna, aut altera die expediri poterunt.

CAPVT II.

Quæ potissimum inquirenda de Canonicis in Visitatione.

Plura ex his ex 5. Anton. Socin. & ex Cœ. Prouin. Concil. Prouin. l. eo. c. cum VISITATOR singulos Canonicos secretò interrogare poterit, deinde etiam aliquos præcipuè viros ætate, vsu, & probitate commendatos de infra scriptis.

Vtrum ipse sciat, credat, aut fama sit aliquem de Capitulo nunquam, vel rarè residere,

Cultus diuinus } aut diuinis officijs interesse; etiam quod sit suspensus à perceptione fructuum, quia & ipse tenetur residere. Vtrū sciat, &c. quòd Missæ, & officia diuina, die, ac nocte horis competentibus solemniter, celebranda omittantur.

An

creatu-
ra, de
celebr.
miss.
Petr. p. 1.
cap. 18.

An propter anniuersaria de-
functorum, vel alias peculia-
res Missas, Missa ferialis, vel
ordinaria prætermittatur;
quod non licet.

Vtrum celebrentur horis
& locis præscriptis; & an ad-
hibeatur pausa in fine, & in me-
dio; quando non sit officium
de feria.

Vtrum aliquo pacto dig-
noscat, Canonicos antequam
ad chorum perueniant, præpa-
rationem in Concil. præscrip-
tam adhibere, vel non.

An sint, qui ex industria vs-
que ad extremum præfiniti
temporis punctum distulerint
aduentum.

Cultus
diuinus

Vtrum in choro disciplina
ad præscriptum Concil. etiam
quo ad ingressum, & regres-
sum, seruetur. Præcipue an fi-
ant colloquutiones, & risus in
choro, an sedium mutationes;
an officium submissa voce re-
citetur; an epistolæ, aliæque
scripturæ legantur, & an cum
habitu decenti incedant,

An officia ad præscriptum
Kalendarij dicantur; & an
præcipue duæ Missæ canantur.

Vtrum aliquis sit, qui mi-
nus competenter legat, vel
canat.

An lectio in Missa solenni
ante Epistolam canatur

An cantus lasciuus; & an ita
canatur, vt propter modulati-
onis suauitatē maior pecuniar
quantitas à laicis extrahatur.

An horæ diebus festis in cã-
tu recitentur.

An organa quid seculare re-
sonent, seu aliud, quam can-
tum Ecclesiasticum.

Vtrum Martyrologium post
Primam legatur.

An post Completorium ge-
neralis Confessio.

Vtrum Libri apochryphian
Ecclesia legantur.

Vtrum Antiphona, Salue
Regina, vel alia pro tempo-
re Sabbato canatur.

Vtrum pro summo Pontifi-
ce, & pro Episcopo ægrotan-
tibus, & defunctis oretur, &
Missa celebretur; & pro Cano-
nico defuncto.

Concil.
Prou. 6.
quæ ad
diu. off.
Concil.
Prou. 2.
tit. 2.
destr. 14.

Vtrum aliquid circa diuina,
& cæremonias inscio Episco-
po innouetur, muteturue.

An mos Metropolitanæ in
diuinis officijs, in ijs videlicet,
quæ propria non sunt, seruetur.

An in processionibus, stati-
onibus, & supplicationibus
publicis oēs deuotè orent, &
cũ grauitate religiosè & sup-
pliciter cantando incedant, &
finita supplicatione eo, vnde
processerunt, reuertantur, non
curiosè interim circumspèctã-
tes, nec vacantes profanis col-
loquijs.

Vtrum Capitulares Con-
uentus, tam de rebus spiri-
tualibus, quam de tempo-
ralibus singulis hebdoma-
dis fiant; & an aliqua distri-
butio hac de causa assigna-
ta sit interessentibus.

An habeantur extra tem-
pora diuini officij diebus
ferialibus præscriptis.

G

An

Concil.
Prou. 5.
quæ ad
diu. off.

Concil.
Prou. 1.
& 5. eo.

e. dolen-
tes, de
celebr.
miss. c.
sedulo,
dist. 18.

Petr. 4.
cap. 17.

Capitulū

Concil.
Prou. 4.
quæ ad
capi.

An fructuose, & vtiliter, & quomodo fiant.

An, quando de rebus grauioribus agitur, res in vno capitulo præpositæ in alio deliberentur suffragijs occultis ad præscriptum.

An fauore, aut odio, aut alio deprauato affectu priuatorum res magis, quam publicæ gerantur.

An præfectus omnium suffragia non grauatiè audiat.

An expectetur ante conclusionem omnium sententia.

Vtrum sit, qui extra locum, & tempus suum loqui solet, præueniendo, vel interrumpendo votum alterius.

Vtrum in receptione Canonici in fratrem, vel ad distributiones aliquid intercedat, quod Simoniam sapiat: etiam si quis spontè solueret, vbi esset statutum de soluendo.

Vtrum quando Canonicus recipitur in fratrem, vel alio tempore iuret obseruare statuta Capitularia, & consuetudines.

Vtrum Canonicus Cathedralis etiam in capitulo fidei professionem præstiterit, & quo tempore.

Quando electio Syndici, Thelaurarij, & aliorum Officialium fiat, & quamdiu in officio persistant, & an in electione digni, & idonei eligantur, qui functioni suæ grauiter incumbant.

Concil.
Triden.
sess. 4.
c. 14.
Ecl. in c.
cum M.
11. 21. de
constit.

Capitu-
lum.

Capitu-
lum.

Vtrum Syndicus, seu Thelaurarius, & Prouinciales in singulis capitulis temporali- bus ea referant, quæ euenerunt, vel facta sunt post aliud capitulum circa negotia ad ipsos spectantia;

Vtrum in capitulis spiritualibus de rebus temporali- bus agatur.

Vtrum à Cancellario ordinationes capitulares in libro describantur ad præscriptum.

Vtrum aliquam Ecclesiam, Præbendam, capellā, vel aliud beneficium habeat, cuius præsentatio, vel prouiso ad capitulum spectet: & quo modo in hoc se gerant.

Vtrum sciat esse discordiā, rixam, odium uè inter aliquos de capitulo.

An sit, qui alios iniuria afficere solet.

An, qui cæteris præesse, & dominari curet, ambiatque.

An sit, qui alijs detrahere, vel de illis murmurare solet.

An sit qui discordiam inter fratres seminet, foueat uè.

Vtrum, & quando absens habeatur pro præsentate, & interessente.

Vtrum abusus hebdomadæ, & sex mensium sublatus sit.

Vtrum sciat collusionem aliquam fieri in distributionibus quotidianis.

Vtrum earum supputatio fiat ad præscriptam instructionem.

Concil.
Prou.
4. quæ
pert. ad
capit.

Discor-
dia.

Distri-
butio-
nes.

Vtrum

Canonica

Verum sciat, credat, aur fama sic aliquem in Canonica secum retinere bannitum, vel malè viuentem, aut etiam cuiuslibet qualitatis Laicū, præter famulos.

An sciat, &c. aliquem, qui Canonicales ædes habeat, ipsas non habitare, in ijsque cibum & potum non capere.

An sciat Ianuam Canonice nocte clausam teneri; & penes quem eius claues custodiantur.

Vtrum sciat, &c. bona mensæ alienari, vsurpariue vel saltem malè, ac negligenter gubernari.

Bona

Idem de bonis cuiuslibet præbendæ.

Et an cū cōsensu Canonici.

Vtrum sciat reditus, ac proventus Eccl. malè dispensari.

Vtrum omnia instrumenta, & scripturæ ad capitulum pertinentia in Archiuio turò custodiantur.

Archiuum

Vtrum etiam iura præbendarum singulorum.

Vtrum Archiuum ab vno tantum, vel à pluribus custodiatur.

Vtrum sciat, &c. Sacristam, custodè, aliumue vasa, vel vestimenta, & alias huiusmodi res, & ornamenta, vel libros, aut alia diuino cultui dicata benè custodire.

Sacristia

An sciat, &c. aliqua de mobilibus, vel immobilibus diminuta esse; & per què, & quale, & quomodo & qualiter.

An rectè, & ad præscriptū Concilij custodiantur.

Bibliotheca

Bibliotheca etiam in collegiatis esse debet, vt Canonici, & pauperes nō beneficiati, qui nō habent libros proprios, literis vacare possint. Quamobrem Carolus Cardinalis S. Præxedis Vir sanctissimus, Ecclesiq; nostri temporis splendor clarissimus, & nunquam satis laudatus, libros suos innumerabiles Capitulo nostro legauit; amplamq; Bibliothecā in ædibus Canonicalibus cum alijs etiam locis capitularibus construi curauit.

Vtrum sciat, &c. aliquè Ecclesiasticum cuiuscūq; status, & ordinis, præcipuè aliquem Canonicum habere cōcubinā, vel suis expensis in domo, vel extra domum retinere, aut cū aliqua suspecta muliere cōfortium, aut colloquium habere.

Vtrum sciat, &c. aliquè esse blasphemum, Simoniacum, vsurarium, aleatorem, conspiratorem, calumniatorè, detractorem, murmuratorè, rixosum litigiosum, zuarum, gulè, ac ebrietati inseruientè, otiosum, negotijs secularib. deditum, venatorem, artè medicā exercentem, rerū Ecclesiasticarū alienatorem, cōsumptorem; & præcipuè an fiat, qui circa cōmestiones, & illicitas fabulationes ferè dimidietatem noctis expendant.

Mores

Vtrum sciat, &c. aliquem arma offensiuā vel defensiua ferre, vel domo retinere.

Vtrum sciat, &c. aliquè habitū talarem, & ad præscriptū Conciliorum, ac sacrorū cano-

Concil. Prou. 4. eod.

Ferr. p. 2. c. 12.

e. dolentes, de celeb. Miss.

21. q. per totam.

Concil. Prou. 1. eod.

Spec. de vit. & honest. E. celef. lib. 1. c. 2.

num, ac tonsuram nō deferre.

Cum autē Visitator Canonicos, aliosuē Ecclesiasticos alloquitur, singulorum etiam statum personale ad inscriptam formam describere poterit. Et secum secundum illorum qualitates agere; ab illisq; quos magis pios, ac zelātes cognouerit, diligentius inquirere poterit, etiam de aliqua persona particulari, vbi diffamatio aliqua, vel legitima suspicio adest. Non tamen sit facilis ad credendum, multoque minus ad aliquem condēnandum, sicut nec etiam ad veniam: Quia facilitas veniæ est occasio ad peccādum: & præcipitatio ad condemnandum est maxima iniustitia.

Mores

Status personalis forma.

Die 27. Februarij 1592.

R. P. Thomas Seraphinus Mediolan. Canonicus S. Ambrosij, fl. q. Petri, & Lucie Abadue iugalium, annorum 35. Cōpletorium die 17. Ianuarij educatus in Seminario decem annis.

Habet tres fratres minores, & sorores quinque: quarū tres sunt nobiles, & duæ nuptæ, & auxilio eius non indigēt.

Patrimonium medioere, & commune cum fratribus; ascendit enim ad reddituum annuum scutorum 800.

Ineubuit literis humanioribus, & Rhetoricæ per biennium, deinde Philosophiæ, ac Theologiæ.

Est corporis constitutione valida.

Clericus à sanctæ memoriæ Cardinali Sanctæ Praxidis die 20. Iunij 1569.

Ostarius ab eodem die 10. Martij 1575.

Lector ab eodem die 28. Septemb. 1576.

Exorcista ab eodem 24. Martij 1578.

Acolitus ab eodem die 20. Decembris 1578.

Subdiaconus ab eodem ad titulum præbendæ, & Canonicatus Sancti Satyri in Collegiata Sancti Ambrosij die 23. Iunij 1582.

Diaconus ab eodem die 25. Iunij 1582.

Sacerdos ab eodem die 30. Iunij 1584.

Canonicus S. Ambrosij, & fuit facta collatio Præbendæ & Canonicatus sub titulo Sancti Satyri vacantis per obitum P. Andreæ Oldradi ab eodem Sanctæ memoriæ Cardinali die 25. Aprilis 1581. quæ præbenda est redditus, Scut 70. vel circa.

Receptus in Canonicum à fratribus die 29. Aprilis 1581.

Ad participationem distributionum admittus die 29. Iunij 1581. quæ distributiones ascendunt ad summam scutorum centum viginti pro quolibet Canonico.

Professionem fidei in Synodo celebrata anno 1582. fecit, & fidem exhibuit.

Nullum aliud beneficium, neque pensionem habet.

Est Syndicus capituli hoc anno constitutus die 3. Ianuarij.

Doctor sacre Theologiæ Mediolani die 25. Octobris 1580.

Habet facultatem audiendi confessiones in genere, etiam Ecclesiasticorū, sub die 21. Ianuarij 1592.

Celebrat ferè quotidie, vt dixit, ex deuotione, excepto onere hebdomadæ ratione collegiata; & vt plurimū in eadem Ecclesia celebrat: aliquando verò in Ecclesia Monialium S. Catharinæ P. N. cum facultate Reuerendiss. Ordinarij sub die 3. Martij 1592.

Diuinis officijs ferè semper interest. Nullis

Nullis alijs occupationibus detineatur: & quod superest temporis in Theologia studium, vt dixit, impendit.

Confessarius eius est Ven. P. Paulus Parochus Sancti Victoris in Theatro, cui singulis saltem hebdomadis (vt ex testimonialibus literis ipsius confessarij apparet) peccata confitentur.

Habitu decentem, & tonsuram ordini congruentem, præter mantellum, quod est nimis breue, defert.

Libros habet, vt in indice.

Videtur satis versatus in concionibus Granatæ, & in libro institutionum piarum.

Habitat in ædibus Canonicalibus cum Ludouico eius fratre Clerico, & Ioanne Alberto eius famulo.

Habet talentum concionandi mediocriter. In cæremonijs Ecclesiasticis satis est versatus. Scribit comptè etiam in lingua latina.

Canit cantu, vt aiunt, firmo, & figurato sufficienter.

Aptus ad regimen alicuius Collegij.

Circa dignitatem habentes, Theologum, Pœnitentiarium, Doctorem, & alios huiusmodi, describat etiam functiones, quas exercent; & alia peculiaria. Inquirat de insignijs dignitatum, à quo introducta, & quo tempore, et si ea loco, & tempore requisitis deferaut, vt à cæteris de Clero distinguantur: eosque admoneat, vt sicut signis cæteris præstantiores dignoscantur, sic etiam moribus, & honestate alijs præcellant. Agat autem præcipuè cum præfecto Chori, & Punctatoribus: & vbi opus est, alios deputet, præstato illis iuramento ad præscriptum: Iisdemque supputationum, & solutionum formam, & erratorum tabellam, quæ ab ipsis punctatoribus notanda sunt, si non habent, tribuat. Præfecto autem instan-

ter iubeat, vt Chori, nec non processio- num, ac funeralium disciplinam ad Conciliorum, ac instructionum præscriptum seruari omnino curet, sicut etiam vt diuina officia horis præscriptis recitentur. Et vt hæc facilius Visitator præstare possit, supputationum formam, erratorum tabellam, ac rationem pulsandi ad diuina officia, scribendam putauit.

Supputationum igitur forma, ex ratione distributionis facile colligitur. Distributio autem ita fieri consuevit, vt Matutino denarij sex attribuantur, Primæ 3. Tertix 3. Sextæ 3. Nonæ. 3. Vesperis 6. Completorio 3. Missæ conuentuali 9. Processioni in Ecclesia 3. extra Ecclesiam 6. Quæ distributiones diebus festis de præcepto duplicantur. Solemnioribus verò vt potè diebus Natiuitatis Domini, Circumcisionis, &c. Omnium sanctorum, Natiuitatis, Annunciationis, & Assumptionis Beatissimæ Virginis, Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, SS. Apost. Petri & Pauli. die festo Patroni, & vbi Pontificalia exercentur, triplicantur.

Supputatio itaque facienda est ad rationem denariorum iuxta vniuscuiusque laborem, & secundum censum, & prouentum massæ: detrahendo tamen vnicuique quod detrahi par est, non solum ratione absentix, sed etiam ratione erratorum, si qua commissa sunt.

In tertijs autem partibus Præbendarum in distributiones collatis, vnusquisque, prout opulentior, tenuiorue sit suæ præbendæ tertia pars, quæ ad distributiones confert, cõsequitur ex præscripta ratione seruitij. Si verò defecerit, & quis portionibus cæteris in Choro præsentibus ac deseruientibus accrescit, & pro præsentibus, etiam habentur, qui sacris Canonibus, vel Trid. Synodo: excusantur; vel

Concil.
Prou. 4.
de distr.
quo.

d. c. 1. de
cle. non
resid. &
ibi doct.
Concil.
Prou. 1.
de com.

minif.
Fasch.
lib 1. c.
20. sub
num. 62.
Concil.
Treu. 5.

pro manifesta Ecclesie utilitate absunt; vel ex necessitate, ut est infirmus etiam sua culpa, si, quando in morbum incidit, erat residens, vel pro residente habebatur: ita tamen ut id tantum percipi-

at eo tempore, quod verisimiliter, si factus fuisset percepisset. Quod de distributionibus quotidianis dictum est, procedit etiam in datis interessentibus officio funeris

que ad
dist.
Lap. alle
42.

CAPVT III.

Tabella erratorum, quæ in diuinis officijs ob eundis coërcentur.

QVICVNQVE hebdomadarius, aliusue, qui munus aliquod in diuinis officijs obire debet, stato tempore officij sui subeundi non conuenerit, & munus ipsum per se, vel legitime impeditus per alium non præstiterit, vel de illo impedimento præfectum Chori opportunè certiorè non reddiderit, triū dierū distributionem eo ipso amittat; quod pariter incurrat is, qui huic in ordine succedens, si à Præfecto admonitus, ut absentis vices suppleat, non paruerit.

Idemq; de eo statuitur, qui curā præparandi libros habet.

Nemo in Choro, siue in Ecclesia Sacrationè quicquam, quod ad diuinorum officiorum rationem seu cultum pertinet, fieri iubeat, ijs exceptis, quibus id ex proprio officio incumbit.

Qui secus fecerit, vnius diei distributione plectatur.

Quisquis in Choro, aut in processionibus in aliquo infrascriptorum errauerit, mulctetur illius horæ distributione, quæ cæteris accrescat.

Qui pileum in Choro detulerit.

Qui subirretum in Missarum celebratione ad altare detulerit

Qui Chirothecas in Choro, aut pro-

cessionibus adhibuerit.

Qui in Choro vagatur.

Qui priuatim ibidem officium recitat.

Qui in Choro dormitat, si ab alio Canonico, qui propè assidet, seu ab alio præfecti iussu expergefactus dormitare non destiterit.

Qui literas, libros, scripturasue alias præter eas, quibus tunc pro ratione diuini officij, quod agitur, necessariò vtendum est, perlegerit.

Qui à Chori parte, in qua sedet, aliqua non impeditus valetudine vnà cum cæteris non psallit.

Quique Antiphonas, Responsorias, aliàque id genus ad lectorile non cecinerit.

Qui Antiphonas alias, aut cantus, quam quæ officio conueniunt, cecinerit; quiuè prædictorum partem omiserit.

Qui habitu cuique pro ratione ordinis, loci, temporis, ac officiorum præscriptum non induerit.

Qui Clericalem coronam perspicuam, & ordini conuenientem non gesserit.

Qui caligas, seu alias vestes alterius coloris, quàm nigri gestauerit.

Qui

Qui subuculas ad manus, collumue rugolas aut acu artificiosè elaboratas detulerit.

Qui interiori veste vsq; ad talos non demissa vsus fuerit.

Qui in Choro cachinnatur, confabulatur, seu cum alio quopiam extra Chorum existente colloquitur; nisi id fiat aut causa officij sui in Choro obeundi, aut necessarij responsi vnico verbo, si fieri potest, reddendi.

Qui è loco, vel ab ordine suo in Choro aut processio-ombis, discedit, nisi officij, quod obire debet, aut superiori locum cedendi ratio id postulet.

Qui è Choro abit, antè quam absolutis diuinis officijs, bini omnes decenti ordine simul recedant; nisi corporis necessitas cogat: tumq; id Præfecti concessu, moxq; reuersurus faciat.

Qui Epistolas, Capitula, Orationes, Lectiones, & id genus alia, memoriter in Choro recitauerit, aut cantauerit.

Qui item sæpè admonitus cæremónias ex instituta earum ratione in Choro, alibiue præstare neglexerit.

Qui, dum in Choro diuina officia celebratur, Missam, quam priuatam vocant, mercede aliqua celebrauerit, præter tabellæ præscriptum ordinem, illius horæ distributionem amittat.

Quicumque singulis diebus dum per Octauas Corporis Domini nostri, Vesperis, aut Matutino, aut processio-ombis, in propria Ecclesia, vt alijs inser-

uiat non interfuerit, præter amissionem Ordinarij census, vnus diei amissione plectatur.

Qui in funeralibus, aut processio-ombis aut alijs officijs, quæ extra propriam Ecclesiam capitulariter celebrantur, ad suam Ecclesiam non fuerint reuersi, tanquam absentes à toto illo officio cenleantur.

Qui Concioni intra Missam haberi solitæ, aut lectioni post Vesperas consuetæ integrè non adfuerit; ille tanquam absens à Missa, innotetur: Hic verò dimidia Vesperarum distributione careat.

Thesaurarius, canepariusue, qui alicui plus soluerit, cesseritue, quàm supputationis ratio ad præscriptum Conciliorum tulerit, aut aliquid quouis modo, pactouè erogauerit, antequam memoratæ supputationis syngrapham ad formam eorundem Conciliorum subscriptam acceperit, vnus mensis distributione, ac etiam maiori poena Reuerendissimi Archiepiscopi arbitratus plectatur.

Qui verò, vel ante solutionis, cessionitue, & syngraphæ prædictæ tempus aliquid, vel etiam post, plusquam sibi debeat; vilo quouis modo, pactouè acceperit, is à Reuerendissimo Archiepiscopo, & quod acceperit restituere cogatur, & triplo multetur: quod locis pijs applicetur.

* *
*

CAPVT

CAPVT IV.

Ratio pulsandi pro officijs.

Ratio pulsandi ad Matutinum, &
ad Tertiam.

<i>Ad Matutinum.</i>				<i>Singulis mensibus.</i> <i>Ad Tertiam.</i>
Ianuarij	à primo die vsque ad 10.	pulfetur		
	hora	hora	12. q. 2.	hora 16. q. 2.
	à 10. ad 20.		12. q. 1.	26. q. 1.
	à die 20. ad finem.		12.	16. q. 1.
Februarij	à die 4. ad xv.	hora	11. q. 2.	hora 16.
	à 15. ad 20.		11. q. 1.	15. q. 3.
	à die 20. ad finem.		11.	15. q. 2.
Martij	à die primo ad 10.	hora	10. q. 2.	hora 15.
	à die 10. ad 20.		10.	14. q. 2.
	à die 20. ad finem.		9. q. 2.	14.
Aprilis	à primo ad 10.	hora	9. q. 1.	hora 15. q. 2.
	à 10. ad 20.		9.	15. q. 1.
	à 20. ad finem.		8. q. 2.	15.
Maij	à primo ad 10.	hora	8.	hora 12. q. 2.
	à 10. ad 20.		7. q. 2.	12.
	à 20. ad finem.		7. q. 1.	11. q. 3.
Iunij	à primo ad 10.	hora	7.	hora 11. q. 2.
	à 10. ad 20.		7.	11. q. 2.
	à 20. ad finem.		7.	11. q. 1.
Iulij	à die primo ad 10.	hora	7. q. 1.	hora 11. q. 2.
	à 10. ad 20.		7. q. 1.	11. q. 2.
	à 20. ad finem.		7. q. 2.	11. q. 3.
Augusti	à primo ad 10.	hora	7. q. 2.	hora 12.
	à 10. ad 20.		8.	12. q. 2.
	à 20. ad finem.		8. q. 2.	12. q. 3.
				Septem.

Septembris	à primo ad 10.	hora 9.	hora 13.
	à 10. ad 20.	9. q. 2.	13. q. 2.
	à 20. ad finem.	10.	14.
Octobris	à primo ad 10.	hora 10. q. 1.	hora 14. q. 2.
	à 10. ad 20.	10. q. 2.	14. q. 3.
	à 20. ad finem.	11.	15.
Novembris	à die primo ad 15.	hora 11. q. 2.	hora 15. q. 2.
	à 15. ad 20.	12.	16.
	à 20 ad finem.	12.	16.
Decembris	à primo ad 10.	hora 12. q. 2.	hora 16. q. 1.
	à 10. ad 20.	12. q. 2.	16. q. 2.
	à 20. ad finem.	12. q. 2.	16. q. 2.

Ratio pulsandi ad Vesperas.

A Kal. Nouembris vsq; ad Kal. Martij tam in festis quam in ferialibus.	hora 20.
A Kal. Martij vsque ad Kal. Maij, tam in festis quam in ferialibus.	hora 19.
A Kal. Maij vsque ad Kal. Septembris.	hora 18.
In ferialibus.	hora 19.
A Kal. Septembris vsq; Kal. Octobris, tam in festis quã in ferialibus.	hora 19.
A Kal. Octobris ad Kal. Nouembris in festis.	hora 19.
In ferialibus.	hora 20.
In Quadragesima dieb. ferialibus ad Vesperas vnico signo post Sanctissimi Sacramenti eleuationem pulsatur.	
Salutatio verò Angelica, quæ ante Vesperas pulsari solet, in Quadragesima pulsatur, vel in meridiè, vel	hora 19.
Completorium in Quadragesima diebus ferialibus pulsatur per dimidiam horam.	hora 21.

CAPVT V.

Inquirenda quoad Parochos.

INQUIRAT autè quo ad Parochos Visitator à Vicario Foraneo, & ab alijs Ecclesiasticis, præcipuè autè à teste Synodali (si aliquis sit in illa Plebe à Pùctatoribus & ab alijs Officialibus & etiam à laicis fide dignis.

Verù sciat, credat, aut fama sit aliquè Parochū illius plebis à Parochia sua facile abesse, præsertim diebus festis, etiã

si abesset, vt alijs Ecclesijs inferuieret.

Secundò. Vtrū sciat, &c. negligentè esse in cognoscendo populū suū. Et hoc etiam ab ipso Parocho experiri potest.

Tertiò. Negligentem in docendo populum ea quæ ad salutem necessaria sūt; tum in generali, concionando diebus festis, & tempore ieiuniorum, ter in hebdomada Quadragesimæ & Aduentus, &

H in

in Schola doctrinæ Christianæ; tum etiam in particulari.

Et hoc an sit, experiatur Visitator.

4 In Sacramentorū administratione.

5 In exponendo vim Sacramentorum in eorum administratione. Et hoc idem experimento Visitator cognoscat.

6 Negligentem in celebratione Missæ: Et hoc ex libro, in quo celebrantes scribunt, inspiciat.

7 In oratione Matutina, Vespertina, & pro defunctis.

8 In diuinis officijs etiam cantandis; quando ea cantare tenetur, & in processionibus.

9 In Visitatione, & cura infirmorum, vt etiam non vocatus eos inuisit.

10 In funeralibus, & anniuersarijs pauperum.

11 In remouendis scandalis, superstitionibus, abusibus, litibus, discordijs, rixis, & quibuscunq; peccatis, præcipuè publicis.

12 In seminandis, inducendisq; virtutibus, præcipuè quoad cultum dierū festorum, & quoad rectam, & religiosam in Ecclesijs conuersationem.

13 In subleuando, & subleuari curando pauperes miserabiles Parochiæ.

14 In præcipua cura Clericorum, aliorumq; Ecclesiasticorum Parochiæ.

15 In conseruandis bonis, & iuribus Parochialis Ecclesiæ.

Item an sciat, &c. aliquem Parochum aliquos particulares ad Missam audiendam expectare, cū populi præcipuè incommoditate.

Item an sciat, &c. aliquem non obseruare in administratione Sacramentorū ea, quæ in sacramentali præscripta sunt.

An sit, qui in Sacramentorum administratione aliquid petat, suscipiatuè, vel in asperione aquæ benedictæ, quando in ædibus sit.

An sit, qui nimis præperè caduera sepeliat. Item an sciat, &c. aliquem, &c. esse simoniacum, auarum, sordidum, aleatorem, gulæ, & ebrietati deditum, luxuriosum, iracundum, venatorem, negotijs secularibus implicatum, alioquè modo scandalosum.

An sciat, &c. aliquem, &c. bona Ecclesiæ dilapidare, vel malè administrare, vel ad longum tempus, vel propinquis locare.

An sciat, &c. aliquam esse difficultatem, quo minus Parochus in Sacramentis administrandis, & quæ ad diuinum cultum pertinent celebrandis, omnibus sufficienter satisfacere possit.

An Parochus audiat in confessione non suos Parochianos.

Statū autem singulorum Parochorū, vt de Canonico dictum est, Visitator cōficiet, vel in vniuscuiusque Parochiæ Visitatione, vel die congregationis post absolutam visitationem: si propter literarum, ac diuinarum ceremoniarum examen, tunc oportunius erit, ad quod Theologi, & ceremoniarum Præfetti illius plebis opera vti poterit.

In conficiendo autem statum Parochi, illis, quæ de Canonico dicta sunt, addat, an Clericum domi retineat: An libros parochiales confecerit ad præscriptum: An doctrinam Christianam singulis diebus festis doceat. Et an eius fodalitatem instituerit: An sermonem ad populum intra Missarum solemnium diebus præscriptis habeat, & qua hora Missam celebret: Et an ad Kalendarij præscriptum, quæ populo denuncianda sunt, denunciet.

An officia diuina temporibus statutis canat.

An diebus Dominicis ante quatuor stata ieiunij tempora supplicationes, Litaniasq; habeantur pro ordinandis.

An educationem, disciplinam, & progressum Clericorum sibi subiectorum procurauerit, ac Reuerendiss. Archiepiscopo tertio quoque mense significauerit: An personarum Ecclesiasticarum domicilij mutationem eidem denunciauerit: An quæ de conuentu menstruo præscri-

pta sunt, seruet: An absque legitima facultate ludimagistri officium præstet, & demum quem fructum anno illo, cum ratione progressus spiritualis populi, præsertim quoad Sacramentorum frequentiam, tum etiam ratione ipsius Ecclesie fecerit.

CAPVT VI.

Quæ in literarum examine potissimum inquirenda in Visitatione.

QUOD autem ad literarum examen spectat, præcipue cognoscendus est progressus, & fructus exercitationum in alia Visitatione præscriptarum: & an in Catechismo ad Parochos, in aliisque libris præscriptis versatus sit. Maxime verò insistendum est circa Sacramentorum cognitionem, & administrationem: exempli causa.

Circa sacramentū in genere

- Quid sit Sacramentum.
- A quo Sacramenta instituta sint.
- Quare instituta sint.
- Quomodo differant Sacramenta nouæ legis à Sacramenta veteris legis.
- Quot sint Sacramenta nouæ legis, & quare tot.
- Quæ Sacramenta ministret Parochus.
- Quid Parochus intendere debeat in Sacramentorum administratione.
- An ministras in peccato mortali peccet mortaliter.
- An excommunicatus possit ministrare Sacramenta, & quomode.

De Baptismo

- An hoc Sacramentum sit omnino necessarium.
- Quotuplex sit Baptismus.
- Quæ sit eius materia & forma.

- An Parochus peccet utendo alia aqua, quam Baptismali, & quando.
- Quot modis ministretur, & Parochus possit uti ritu, quæ maluerit.
- Quando quis baptizandus sit.
- Quæ faciendâ à Parocho ante administrationem, in administratione, & post administrationem Baptismi.
- Expositos quâdo, & quomodo baptizet, & quomodo illum, qui dum in utero est, in aliqua parte baptizaret.

De Baptismo

- Quomodo monstrum.
- Quos à susceptione excludat.
- Quæ cognatio, & inter quos oriatur.
- Quid faciat quando deficit, vel corrumpitur, vel congelatur aqua.
- Sal quo utitur, unde sumat, & an benedicat, & quid agat de benedicto, quod superest.
- An hoc Sacramentum sit necessarium.

De poenitentia

- Quomodo differat à poenitentia, ut est virtus.
- Quæ materia, & quæ forma.
- Quæ præparatio, seu dispositio

- tio in Confessario, & in poenitente requiratur.
 Quos ad Confessiones admit-
 tat, & an non suos Parochia-
 les.
 Quem ordinem teneat, quan-
 do audit Confessiones.
 Quomodo audiat mulieres.
 An extra Confessionale.
 Quomodo audiat aegrotas.
 Qui sint casus reseruati Sum-
 mo Pontifici.
 De poe- Qui Episcopo, & quomodo
 nitentia se gerit cum habente casum re-
 seruatum.
 Quid sit peccatum.
 Quomodo cognoscatur mor-
 tale à veniali.
 Quæ circumstantiæ necessario
 confitendæ.
 Quæ poenitentia iniungenda
 poenitenti.
 An sit necessarium, & quan-
 do.
 An domi manens non aegro-
 tus in Paschate communican-
 dus sit.
 Quæ sit eius materia, & for-
 ma.
 Quomodo differant Sacramen-
 tum, & sacrificium.
 Quomodo sit ibi Christus, &
 quare fiat consecratio in vtra-
 que specie.
 Qui expellendi ab hoc Sacra-
 mento.
 Quando communicandum.
 Quo ordine.
 Quibus auxilijs.
 Quomodo instruendi, & ad-
 mittendi, qui nondum susce-
 perunt.
 Sanctissimum hoc Sacramen-
 tum.
- In administratione ad aegro-
 tos quid faciendum, scilicet.
 Ante administrationem.
 In ipsa administratione.
 Post administrationem.
 Quoties eidem aegrotto mini-
 strer.
 Quid pro purificatione de-
 tur.
 Processio sanctissimi Sacra-
 menti an, quomodo, & quan-
 do fiat.
 Expositio quare, & quomodo
 fiat.
- Hæc autem inquirat, nisi in Visitatione
 Sanctissimi Sacramenti id ipsum cogno-
 uerit.
- An sit necessarium, ita vt ca-
 dauer illius qui illud recusa-
 uerit, non sit in sacro sepeli-
 dum.
 Quæ sit eius materia & for-
 ma.
 Effectus proprius quis.
 De Sa- Quando, & quibus ministrā-
 gramē- dum, & quoties eidem.
 to Ex An ipse semper sacrum oleum
 tremæ deferat, & quomodo.
 Vnctio. Quid agat, quomodo oleum
 nis deficit.
 Quomodo se gerat.
 Ante administrationem.
 In administratione.
 Post administrationem.
 Quæ sit materia, & forma.
 Quando accipiat consensum
 ante denunciations.
 Denunciations quando &
 quomodo faciendæ.
 De Sa- Quæ sint impedimenta diri-
 gramē- mentia Matrimonium.
 to Ma- Quot testes necessario requi-
 trimo- rantur.
 nij. Quando, & vbi Matrimoniu
 cele-

celebrandum, quando sponsi benedicantur.
Quomodo, & inter quos affinitas oriatur.

Alia præterea inquirat secundum Parochi, & loci qualitatem; præcipuè autem de Contractibus, & Usura, de Restitutione, de Censuris, de Cæremonijs

Missæ, & de diuinis officijs. Et fiat examen circa Rubricas, & ordinationem officij, vt dignosci possit, an recitare sciat. Et hæc de cæremonijs, de diuinis officijs, & etiam de exercitationibus studiorum in Visitatione præscriptis inquirat quoque à Canonicis, & ab alijs Sacerdotibus.

C A P V T VII. Quæ inquirenda de Capellanis.

DE Capellanis autè siue Titulares, siue Mercenarij sint, inquirat Visitator.

An cum facultate legitima celebrent.

An præscripta in facultate obseruent.

An præcipuè hora, & loco præscriptis.

An semel saltem singulis mensibus pro defunctis.

An illis celebrantibus Clericis superpelliceo indutus inferuat.

An Processionibus intersint, & quomodo.

An diebus festis diuinis officijs, Concioni, & Lectioni adsint.

An doctrinam Christianam doceat, & vbi.

An libros ad præscriptum habeant.

An literarum studijs, exercitationibus præcipuè decretis incumbant, Doctoresque præscriptos audiant.

An Missam celebrent ante Matutinum.

An officium recitent aliquid manuale faciendo.

An ad statutas congregationes singulis mensibus conueniant.

Alia præterea de moribus, habitatione, & habitu, vt supra, perquirat, statumque peculiarem conficiat: & si quis alterius Diocesis sit, eius dimissoriam diligenter videat, præsertim an tempus in ea præscriptum transactum sit.

C A P V T VIII. Inquirenda de Custodibus.

AN diligentè curâ adhuc beât, ne ad sacra admittatur excommunicati, interdicti, publicè criminosi, alijsq; indigni.

An mercimonium, profanasq; deambulationes, & quicquid in Ecclesijs committere turpe, & sceleratum est, & quod

diuini officij celebrationem dehonestat fieri pro virili prohibeant. An curent, vt viri, & foeminae in locis ipsis separatim assignatis permaneant.

An canes qualescunq; illi sint ab Ecclesia arceant, vel ingressos expellant.

CAPVT IX.

Inquirenda de Clericis.

DE Clericis verò inuestiget potissimum.

An ad præscriptum peccata confiteantur, & Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumant.

An Missam singulis diebus audiant; & an celebranti inseruiant, & an tunc aliquid de officio recitent.

An Ecclesijs, quibus ascripti sunt, iugiter inseruiant.

An functiones peculiare de uotè exerceant.

An concionibus, & lectionibus sacris diebus festis intersint.

An doctrinam Christianam doceant.

An Congregationem Clericorum frequentent.

An rectè legant, pronuncientuè, &

An competenter, & perfectè scribant.

An litterarum studijs incumbant.

An præferant ingenium, memori-
am, capacitatem, & spem profectus pro
ratione ætatis.

An, qui decimum quintum annum Cencil.
Prouin.
i. cod.
atingunt, libros præscriptos habeant.

An reuerentes, & obedientes sint pa-
rentibus, Sacerdotibus, & magistris.

Alia præterea de moribus, &c. vt
supra.

Et videat literas testimoniales Vica-
rij, Foranei, Parochi, Confessarij, Ma-
gistri, & Prioris Doctrinæ Christianæ.

Quantum verò ad litterarum exa-
men, fiet secundum qualitatem persona.
Præcipuè verò videndum est, an intel-
ligant linguam latinam, & fidei rudi-
menta teneant; & an Missæ inseruire ad
præscriptum sciant.

CAPVT X.

Inquirenda de Clero in generali.

DE Clero autè in genere hæc inquirenda videntur. In primis verò iuxta regulam Apostoli.

An irreprehensibiliter conuersentur, id est absque graui, & notabili culpa.

An sobrij. Quo circa inquirendum est.

An sint potatores, seu ebriosi; an tabernas visitent; an commensationibus vacent: an bibendo, & comedendo sint dissoluti: an demum frugalitatem in Concilijs præscriptam seruent.

An ornati, id est, morigerati, & pru-

dentis. Quocirca solerter est pensandum, an pro ordinis, & officij sui ratione sint sufficientis literaturæ, & an etiam sint benè compositi.

An pudici in verbis, & in factis; vel an lasciuui, & inhonesti.

An hospitales, & cæteris misericordiz actibus dediti.

An creditum sibi gregem informent de credendis, atque agendis publicè, ac priuatim, & vnumquemque secundum exigentiam sui status.

Ad

Plura ex
S. Dio-
nyf Car-
thuf. in
opus. de
regim.
ad Ti-
moth. i.
cap. 3.

An a liquē corporaliter, aut spiritua-
liter cædant, lædant, siue inordinatè af-
fligant.

An sint contentiosi.

An cupidi.

An domesticis suis efficaciter præ-
sint, taliter illos regendo quòd alijs ex-
emplares existant.

An etiam sint superbi, & iracundi:
& non potius humiles, mites, iusti, be-
nigni ac continentes.

Plura in
tit. de
vit.
& hon.
cler.
Insuper inquirendum est, an ea, ad
quæ ex Decretalibus obligantur, adim-
pleant; videlicet:

An arma deferant, an barbarinos cul-
tellos, siue similia: nisi fortè per loca
periculosa ad incutiendum terrorem la-
tronibus; & tunc cum facultate legi-
tima.

An comam relaxent; & an barbam
nutriant.

An ad bibendum se inuicem, vel alios
incitent.

An officia, siue cōmercia sęcularia po-
tissimum inhonesta exercent.

An Monasteria Monialium, absque
manifesta, ac rationabili causa frequen-
tare præsumant.

An cum mulieribus secundum iura
prohibitis morentur.

An nimis ioculatoribus, seu histrio-
nibus sint intenti.

An aleis, taxillisuè ludant; siue huius-
modi ludis intersint.

An vestimentorum, & ornamento-
rum superfuitates, preciositates, curio-
sitates, ac pompas deuitent.

An Tabellionatus officium exercent.

Amplius, quæ in Decreto habentur,
videlicet.

e. his i.
gitur
dist. 23.
cum ali-
js simi-
An à vulgari sęcularique vita seclusi
sint, atq; à vanitatibus, ac voluptatibus
mundi se abstineant, ita, vt neque pom-
pis intersint, neque spectaculis.

An publica conuiuia fogan; & pri-
uata, non solum pudica, sed etiam so-
bria colant.

An dolos, coniurationes, detractio-
nes, odium, indignationem, turpium lu-
crorum occupationes indignè deuitent.

An pro beneficijs medicinæ Dei, id
est, pro Sacramentis, & spiritualibus be-
nificijs, siue suffragijs pecuniam exi-
gant, aut suscipiant.

An negotiationi incumbant.

Et in summa, an abstineant non so-
lùm ab ijs, quæ in se mala sunt: sed etiã
ab his, quæ speciem mali habent.

Plura etiam ex Sacro Concilio Tri-
dentino, ex Concilijs Prouincialibus, &
Diocesanis addi possent; quæ ex inqui-
sitionibus de Canonico, Parocho, & Ca-
pellano elici possunt.

Præsertim verò Visitator videat, an
functiones etiã; ordinũ minorum in v-
sum reductæ sint & an exercentur per
constitutos in illis ordinibus. Et consi-
deret, an minores ordines exercentibus
stipendia assignari possint. Videat etiã
an sit aliquis diuino ministerio ascrip-
tus, qui quæstum sordidum exercent, vel
mendicet.

Inquirat etiam diligenter de funeri-
bus, qua videlicet pietate, quo ordine,
quo tempore, quibus cæremonijs fiant;
& quam mercedē, elemosynamuè sa-
cerdotes exigāt, aut suscipiant; & an in
eis auaritatem præferant; & an mis-
erabiles, quibus videlicet nihil superest,
sumptibus Ecclesiæ sepeliant.

Videat an Clerici beneficiati in loco
suorũ beneficiorũ actu residentes, saltē
in quatuor maioribus festiuitatib. anni,
Paschæ videlicet, Pentecostes, Natiuita-
tis Christi, & Assumptionis Beatæ Virgi-
nis, vel omnium Sanctorum in Ecclesijs,
in quibus resident, publicè in Missæ so-
lennioris officio sub summo sacro de

Concil.
Trid. ses.
23. c. 17.
Concil.
Prou. 1.
cod.

Concil.
Prou. 4.
quæ ad
fac. ord.
§. v. us.
d. c. 17.
Concil.
Triden-
ses. 21.
cap. 2.

Concil.
Prou. 1.
de funer.

manu celebrantis, reuerenter, & deuotè
sumant sacrosanctum corpus Domini.

Et an pro summo Pontifice ægrotante,
& pro eodem defuncto orent.

Concil. An etiam pro Episcopo ad præscrip-
Prou. 6. tum Concilij.
quæ ad

Inquirat etiam de fructibus, & pro-
uentibus Ecclesiæ, quomodo dispen-
sentur.

Et accuratè videat instrumenta or-
dinum, & bullas beneficiorum: præci-
puè autem infra scripta perpendat.

diu. o. Concil.
Prou. 1.
quæ ad
boa.

CAPVT XI.

Aduertenda circa instrumenta Or- dinum.

DILIGENTER, & studiosè cir-
ca ordinum instrumenta Visi-
tator consideret.

Concil. An in ætate non legitima promotus
Triden. fuerit; id est ad Subdiaconatū ante 22. an-
sess. 23. num ad Diaconatum ante 32. Sacerdotiū
cap. 12. ante 25. inchoatum.

An plures ordines sacros, vel mino-
rem, & Sub diaconatum eodem die sus-
ceperit, & etiam, an plures minores nō
dispensatus ab Ordinario suo.

An sine dispensatione propter inter-
stitia, vbi opus sit.

An, si à non suo Episcopo absque di-
missorijs sui Ordinarij.

An in temporibus à iure non statutis
sine canonica dispensatione; & an in
ordine malè suscepto ministrauerit.

An per saltum; & an sic promotus
ministrauerit.

An obstiterit natalium defectus, e-
tiam occultus; & si fuerit dispensatus in
minoribus saltem ab Episcopo, & in
maioribus à summo Pontifice, an in di-
spensationis petitione falsum narratū,
aut suggestum sit.

An cum dimissorijs Capituli, vel al-
terius loco Capituli infra annum à die
vacationis concessis promotus fuerit,
& hoc casu, an occasione beneficij re-

cepti, vel recipiendi arctatus fuerit.

An maiores ordines ad titulū bene-
ficij, pensionis vel patrimonij nō suffi-
cientis, & actu non possessi susceperit.

Consideret etiam, & inquirat an fur-
tim, vel cum aliquo corporis vitio; quod
deformitatem notabilem induceret,
fuerit promotus.

An excommunicatus, aut per simoniā.

An irregularis ex delicto, vel biga-
mia non dispensatus.

Et circa hæc magna diligentia adhi-
benda est, quia vbi ordines sacri extra
tempora statuta, aut ante ætatem legiti-
mam, vel sine proprij Episcopi dimisso-
rijs sint accepti ex Constitutione Pij Se-

cundi ad literam relata à *Fusch.* suspen-

sio ipso iure incurritur, & administran-

do irregularitas; vt demum ad benefici-

orum priuationem procedi possit: Item

de eo, qui per saltum promotus est; cum

quo tamen ex legitima causa, si non mi-

nistrasset, Episcopus dispensare pote-

rat. Et qui suscipit aliquem ordinem e-

tiam minorem per Simoniam propriā,
realem ante ordinationem commissam,
licet occultam, quæ sit causa ordinati-

onis, est excommunicatus; etiam si
committatur dando alicui tertio, nō au-

tem Ordinatori. Et illegitimus absque
dispen-

Fusch.
lib. 2. c.
23. n. 16.
Conc.
Trid.
sess. 23.
cap. 14.

Sixt. V.
constit.
29.

dispensatione ordinatus, siue illegitimitas sic publica, siue secreta, est irregularis. Et quando etiam furtim contra prohibitionem ordinantis, si prohibitio fuit sub poena excommunicationis lata sententia, est excommunicatus, & irregularis; cum quo Papa solus dispensat. Qui etiam eodem die duos ordines sacros suscipit, postmodum est suspensus; & in eo Papa solus dispensat.

Si ordinatus fuerit illegitimè cum dimissorijs Capituli, vel eius nomine est suspensus ab executione ordinum, si est in sacris, ad arbitrium futuri prælati; sin autem in minoribus est constitutus, privilegio non gaudet.

Si est excommunicatus, licet minores ordines susceperit, efficitur irregularis, si excommunicatio erat maior; cum quo solus Papa dispensat.

Si verò maiores ordines ad titulum beneficij, pensionis, vel patrimonij non sufficientis, & actu non possit susceperit, est suspensus; sicut etiam quilibet

alius malè promotus; cum quo solus Papa dispensat.

Itaq; hæc poena communis est contra quoscunq; malè promotos; ut sint suspensè ab executione, ministerio, & exercitio ordinu susceptoru; & siæ spe, & facultate ad alios superiores ascendendi. Et si ministrare præsumserint, sic irregulares effecti, privati sint omnibus dignitatibus, beneficijs, & officijs Ecclesiasticis, & inhabiles facti ad illa, aliavè similia, vel dissimilia obtinenda. At Regulares sunt etiam privati voce activa, & passiva. Et absolutio a reatu, & dispensatio ab irregularitate summo Pontifici reservata est; it, ut nec per Iubileæ neq; per indulgentias extraordinarias, etiam Cruciatæ sanctæ ab alio absolvi, vel dispensari queant; nisi in articulo mortis ex dicta Constitutione Sixti V. d. const. 29. Ideo Visicator advertat, quando post illam Constitutionem promotus fuit, quæ edita fuit Nonis Januarij Incarnationis Domini anno 1588.

CAPVT XII. Circa obtinentes beneficia.

CIRCA verò beneficia obtinentes, eorum q; titulos, videat:

An aliquo Canonico impedimento præcedit sint; & si adest dispensatio an sit ad beneficia & ad quot, & ad qualia.

An ante 14. annum, vel ante primam tonsuram beneficium obtinuerit.

An beneficium sit erectum, & confirmatum ab ordinario, ita ut sit beneficium.

An beneficium sit simplex, an residuale.

Ad quem eius collatio spectet.

An sit eius conditionis, ut beneficiatus necessariò in aliquo ordine, tempore collationis constitutus esse debeat.

An sit tale, ut beneficiatus infra certum tempus debeat ordinari, ut est Ecclesia

parochialis; vel si esset Archipresbiteratus, vel Præpositura, licet beneficium esset simplex. Et videat an infra illud tempus fuerit promotus.

An item certam ætatem, vel aliam qualitatem requirat. Collatio tamen de Canonicatu, licet beneficium sit clericatus, non autem Canonicatus, tenet. Sicut etiam de Curato pro simplici, & de dignitate pro officio.

An sit Jurispatronatus, & tunc inspicatur, si haberi potest, fundatio.

An beneficiatus legitimè electus, præsentatus, ac institutus fuerit.

An patronis, vel instituentibus aliquid promissum, vel solutum sit.

Borgh.
decis. 17.
sub nu.
21 lib. 1.
Parisi.
conf.
16. num.
7 lib. 4.
Staph.
de lit.
grat. de
mod. &
form.
impetr.

I An sit

Nov. d.
cap. 25.
sub n. 69.
cap. 1.
de lit.
presbyt.
Novat.
num. 69.
Novat.
num. 70.

Concil.
Trident.
sess. 7. c.
10. & 11.
22. c. 10.

Concil.
Trident.
sess. 21.
cap. 6.
Rot. dec.
c. 11. de
iure pat.
in antiq.
Folan. in
cap. ex
parte,
de te.
script.
c. licet,
de e.
lea. 6.

An sit ei aliquod beneficium unitum, & diligenter videndum est, an valeat Vnio, vel an reuocanda sit ex ijs, quæ supra dicta sunt de Vnionibus, & an conditiones in Vnionibus appositæ seruentur.

An facta sit collatio cum conditione, & aliud, quod obtinet, resignet, & cui.

An cum alia conditione, vel pacto.

An cum diminutione.

sess. 25.
cap. 5.

An sit derogatum oneribus contra Sacrum Concil. Trid.

Rebuff.
in pra de
form.
fig. nu.
12.

An permutatio facta cum aliquo in dignitate Ecclesiastica existenti, hoc summo Pontifici non narrato, quia non valet.

Ante omnia autem investigandum est, an aliqua Simonia intercesserit: quocirca plura consideranda sunt.

Si ex permutatione beneficium obtinuerit, considerandus est vtriusque beneficij valor. Notabilis enim inæqualitas in permutatione Simoniacæ præsumptionem arguit: multò magis, quando beneficium est nullius momenti, vel est Cappellania facta, præcipuè ubi adest consanguinitas, & quando probabiliter beneficium erat de proximo vacaturum, vel per obitum, vel per ingressum Religionis: Et saltem coniectura inæqualitatis beneficiorum, si alia concurrat, sufficit ad irritandam permutationem. Considerandum est etiam an sit tractatum, vel etiam simpliciter conclusum inter partes de permutatione.

Parif.
conf.
140. lib.
4.

Si ex cessione obtinuerit, videat quænam fuit causa impulsiva, & si facta sit iuxta Bullam Pij V. & an sit facta publicatio, & petita possessio tempore præscripto.

Conf. 58.
Conf.
Pij V.
132.
Greg.
13. Conq.
tit. 87.

An aliqua pars fructuum reseruata sit absque superioris auctoritate.

An is, qui beneficium obtinebat, ut illud cederet, aliquod emolumentum temporale sit consecutus.

An facta sit mentio, quod renniti-
ans fuerit promotus ad titulum illius
beneficij.

Constit.
87.
Nauar.
cap. 21.
nu. 110.
Vulter.
cap. 33.
num. 5.

An aliqua intercesserit confidentia, quæ coniecturis probatur, ut in Bulla Pij V. de qua latè Nauar. in suo Manuali, & Episcopus Vulter. in tractatu de irregularitate & Can. impedimentis.

Ut quando quis, cesso, dimisso uè beneficio, & publicata resignatione, possessioneque capta, in illo, eius est rebus, vel fructibus aliquomodo, per se, vel per alium se ingererit.

Et alijs modis in dicta Bulla specificatis, & à dictis Doctoribus diffusè declaratis. Et singulæ coniecturæ per singulares testes probantur, ut ibi dicitur.

Onera quoque, quibus beneficium affectum est, diligenter investiganda sunt, & an ipsis satis fiat: Præcipuè autem:

An plura obtineat beneficia, & si ea ex sui natura incomparabilia sint, vel propter pluralitatem ex Concilio Tridentino: Et quantum ad hoc attinet, pendatur vniuscuiusque beneficij valor, & personæ qualitas, &

Concil.
Trid.
sess. 24.
cap. 17.

An de omnibus in impetratione mentionem fecerit.

An officium diuinum recitauerit, & si non recitauerit, an fructus malè perceptos restituerit.

An alijs etiam oneribus satisfecerit, vel ratione Missarum, vel interessentiarum diuinis officijs in Choro, & huiusmodi, vel ratione foundationis, vel de iure, vel de consuetudine: Et ubi defecerit, an restituerit fructus malè perceptos.

Si quis verò beneficiatus sit alterius Diocesis, inuestigetur, an per longam habitationem, domicilium contraxerit.

Concil.
Prou. 1.
quæ ad
bon. 5.
sacroru-

An literas dimissorias, vel testimoniales habeat, & si ad tempus vel indefinite concessæ sint ita, ut vel expiraent, vel adhuc durent: Et si sub aliquibus

bus

bus conditionibus concessæ sint, an illas adimpleuerit: & si ob aliquam causam, puta inimicitiz, an illa cessauerit. Et

hæc videnda sunt etiam cum extero non beneficiato, vt supra dictum est.

CAPVT XIII.

Circa pensionem obtinentes.

QUOD verò ad obtinentes pensionem aliquam Ecclesiasticam pertinet, in primis videndum est:

An Canonice sit imposita.

Gig. de pension. c. 4. & 5. Spec. de vit. & hon. Eccl. lib. 4. c. 31.

An licita sit, vel illicita: quando autem licita sit, vel non, tradit *Gig. in tract. de pensionibus* præcipuè cognoscat, quæ causa occasione uè imposita sit: & an aliquis Simoniacum intercesserit, & an fuerit impetratum beneficium, vt renunciaretur cum pensione contra

stitutionem Pauli IV. Hoc enim casu est excommunicatio ipso facto. Constit. 34.

An qui eas obtinent post *Bullam Pij V.* Officiū Beatissimæ Virginis recitauerint, & qui à recitatione defecerint, an fructus malè perceptos restituerint.

An Ordinatus sit ad titulum illius pensionis.

Potest etiam inquiri de illo, qui extinxit pensionem, an cum facultate Summi Pontificis id factum sit.

CAPVT XIII.

Inquirenda de Regularibus.

Concil. Trid. sess. 5. c. vlt. Conc. Prou. 6. tod. d. sess. 5. c. vlt. Conc. Prou. 6. tod. Conc. Prou. 1. de prædic. verbi Dei. Conc. Prou. 1. quæ ad fid. Constit. 114.

DE Regularibus à Vicario Voraneo, à Parocho, & ab alijs pijs Viris inquirere potissimum.

An prædicent, sine facultatis, benedictione seu testimonio, etiam in locis, vbi spiritualem, temporalemque iurisdictionem habent.

An hæreses, scandala, aut errores prædicauerint.

An collectam inter concionandum proponant, faciant uè.

An concionator se ipsum commendat elemosynæ causa.

An publicent indulgentias sine Episcopi consensu.

An professionem fidei præstiterint omnes, qui eam præstare tenentur, vi-

delicet Professores, Concionatores, & Confessarij ad præscriptum *Bulle Pij IV.*

An audiant confessiones sine facultate scripta: Est enim poena excommunicationis.

An se ingerant in casibus reservatis sine Episcopi facultate contra *Constitutionem Pij V.*

An relaxent publicam poenitentiam sine Episcopi consensu.

An conueniant ad processiones generales in Parochia, vel in plebe, vbi habetur Monasterium.

An in eorum Ecclesia imagines sacras insolite pictæ sint, vel veritati non conuenientes, vel aliàs contra *Sacrum Concilium Tridentinum.*

Cont. Prou. 1. quæ ad sac. poenit. Constit. edita die 10. Aprilis 1572. Conc. Prou. 3. quæ ad sac. poenit. Conc. Trid. sess. 24. cap. 8. Decl. A. post. vt in lib. instit. fol. 97.

Sess. 15.
de innoc
Sanct.
Conc.
Trid.
sess. 5, c. 1.
Conc.
Trid. sess.
6. 12. de

An in Monasterio Monachorum, ubi commodè fieri potest, Lectio Sacre scripturæ habeatur.

An seruent, & publicent censuras latus ab Episcopis.

An item festa per ipsos inducta.

An mulieres claustra Monasteriorum ingrediantur contra Constitutiones Fij V. & Gregorij XIII.

regul.
Fulch.
lib. 1. c.
15. nam
62. d.
c. p. 12.
Concl.
22.
Concl.
36.

CAPVT XV.

Inquirenda quoad Confratres.

INQUIRATUR in primis de titulo, & quia ratione ita appellerur, & si sit ex ijs, quæ sunt sub protectione Regum immediatè, seruetur limitatio Concil. Trid. sess. 21. c. 8. Schola à quo, quando, & quare fuerit instituta, seu erecta: & institutionis literæ à quo Notario fuerint confectæ; vel saltem an approbata, à quo, & quando, & à quo Notario literæ approbationis, confirmationisue confectæ fuerint.

Quæ sint eorum instituta, & an approbata, quâdo, & à quo: & an, & quomodo de approbatione illorum cõstet.

An illa seruari nitantur: præcipuè, an frequenter peccata sua confiteantur, & sanctissimum Eucharistia Sacramentũ suscipiant.

An ad processiones conueniant.

An tunc vultu cooperto incedant.

An cum birreto, seu pileo super caputio.

An diebus solemnioribus ad Parochialem Ecclesiam accedant ad audiendam Missam.

An Sacerdotem patrem, & ducem in spiritualibus habeant: & an omnes coram vno, & eodè peccata confiteantur.

An sint Officiales, quot, & qui, & eorum officium.

An, quando, & quomodo renouentur, & An à Præfecto, vel à Vicario foraneo confirmentur.

Scholares quot sint, & an omnes in libro descripti, & quomodo recipiantur, & an soluant, vel promittant aliquid in ingressu, & quid, & quare.

An, quando, & quomodo congregentur. An inter illos sint aliqui rixosi, ac male viuentes.

An bona Confraternitatis vsurpantes, vel etiam conducentes.

An bona rectè administrantur.

An redditus distribuantur secundum voluntatem defunctorum, & secundum institutum eorum.

An cõmessationes die festo, vel aliàs, faciant, præcipuè de bonis Confraternitatis.

An, & quæ onera habeant, & an illis satisfieri curent.

An Eleemosynam quærant, & an cum facultate.

An tempore Missæ, & diuinorum officiorum in Ecclesia, & an quotam partem Quæstuario assignent.

Et quomodo impendantur.

An omnia in librum ordine referant.

An Thesaurarius singulis annis rationem reddat præseate Præfecto, vel Vicario Foraneo.

An nomina debitorum ad Visitatorem deferantur.

An suppellex Ecclesiastica decenter asseruetur, & ubi, & à quo: & hoc videat idem Visitator.

An facultates aliquas habeant, & illas exhibeant, sicut etiam de Indulgentijs, priuilegijs, & alijs, vt supra in præparatorijs.

Deinde si pauci sint scholares, potest

fieri status singulorum, & videantur calculi: videatur & liber Ordinationum suarum, an aliqua extet, quæ minimè permittenda sit: Et tunc præcipuè Præfectas spiritualis, & prior arguatur.

C A P V T X V I

Inquirenda quoad Administratores locorum piorum.

VISITATOR, quantum ad Administratores piorum locorum attinet, in primis inquireat de fundatione, Confirmatione, ac de Institutis; à quo, quando, & quibus conditionibus facta sint.

An sint sub cura, & iurisdictione Ordinarij; vel sint exempta, vel priuata ita, vt ipse tanquam vltimarum voluntatum executor solùm visitare, administrationisq; rationes videre possit.

A quo deputentur, & quando, & vbi congregentur.

An sint Officiales, qui, & quot, & an sint perpetui, vel ad tempus: & quomodo eligantur, confirmentur.

An antequàm ad administrationem accedant, iurent, inuentariumq; ostendant.

An cõgregaciones pro loci, & bonorũ cõseruatione fiant, quãdo, & quomodo.

An debitores sint illius p̃ij loci.

An aliquas constituciones, regulam- uè habeant, & an illas obseruent.

An Ordinationes proprias habeant.

An bona alienentur non seruatis seruandis.

An locanda publicè proponantur.

An detur fideiussor à conductore.

Quot redditus, & quomodo eos distribuant.

An ad vsus præscriptos, præcipuè pro fabrica Ecclesiæ, vbi ad id tenentur.

An expendantur omnia per mandatũ

secundum voluntatem testatorum, an institutum loci.

An pecuniam inter se ipsos præcipuè mutuo dent.

An Eleemosyna solùm verè pauperib; distribuatur, & ad præscriptũ Conc. & an ad illũ vsũ, cuius nomine fuit petita.

An omnia Ordine in librũ def. ratur.

An instrumenta, & priuilegia bene custodiantur.

An vbi plures aluntur, curantur, & doctrina Christiana diebus festis exerceatur.

An, qui in dictis locis gratis aluntur, horarias preces B. Virginis, vel, si rudes sint, coronam singulis diebus recitent.

An Missam quotidie audiant.

An, qui Eleemosynam quærunt, sint bonæ famæ, & eiusdem Diocesis; & an seruent præscripta.

An omnibus oneribus satisfiat, & quomodo.

Deinde illorum statum conficiat; calculos videat, & debitorum nomina describi caret.

Vtcrius, si Hospitalia sint, interroget diligenter etiam pauperes, an illis aliquid in spiritualibus, vel in temporalibus deficiat: & curet prouideri iuxta institutum, & facultates Hospitalis.

An viri à sceminis separati sint, nisi certissimè constet eos esse coniuges.

Prou. 2. tit. 3. decret. 20.

synod. 4. decr.

Conc. Prou. 1. eod.

Conc. Prou. 3. de doct. Christ.

Conc. Prou. 1. eod.

Petr. p. 1. cap. 3.

Clemēt. 2. de relig. dom. Conc. Prou. 1. de prior. lo. adm. Concil. Prou. 1. de prior. lo. adm. Concil. Prou. 1. eod. Conc. Prou. 2. tit. 3. decr. 18.

Conc.

An camera sint separatæ pro mulieribus, præcipuè pro prægnantibus.

Concil.
Prou. 1.
cod.

An in illis sint circulatores, aleatores, nebulonesuè, & huiusmodi

Si sit Mons pietatis, videat accuratè eius institutionem; consideret diligenter an in libris omnia fideliter describantur: & an describatur cuius qualitas, & quantitas sit pignus.

An custos pignus diligenter custodiat cum chirographo eidem annexo exprimente diem, quo pignorum fuit; & cuius sit.

An ex custodis negligentia pignora deteriora fiant.

An in venditione interueniat fraus; ut puta si supponatur vnum pro alio pignore.

An exprimatur etiam in libro qualitas pignoris venditi.

An restitutum sit domino, quod superfuit.

An aliquid vltra sortem omnino accipiatur, nisi pro ministris, alijsq; necessarijs sumptibus.

Concil.
Prou. 1.
de pign.
lo. adm.

An plus pro scuto acceptum sit dimidio realit.

Concil.
Prou. 1.
tit. 3.
decc. 16.

An apud Montem pietatis pecunia deponatur; aut mutuo detur cum aliquo augmento.

CAPVT XVII.

Inuestiganda de Notarijs, quoad effectus per Concil. Trid. considerat. sess.

22. cap. 10.

Concil.
Trid. sess.
22. c. 10.

AN sint periti in arte sua.
An sint, qui obscure dicitur, præfertim in Legatis pijs.

An benè renunciantes informet de clausulis.

Concil.
Prou. 1.
cod.
Hof. &
Abb. in
e. sicut,
ne Cler.
vel Mo.
nach.

An taxam præscriptam seruent.

An in principio sui officij iuramentum ad præscriptum præstiterint. Vide licet:

Primò, Quòd de his, quæ videbunt, & audient, & requisiti fuerint, sine diminutione veritatis, & comissione falsitatis conficiant instrumentum.

Secundò, Quòd secreta ipsis ex iusta causa iniuncta coelabunt.

Tertiò, Quòd super Vfurario contractu, vel sub fraudem iniro, vel alio quocunque illicito nullum conficiant Instrumentum.

Quartò, Quòd de omnibus instrumentis, quæ conficiunt, tenebunt penes se protocollum.

Quintò, Quòd erunt fideles illi, à quo fuerint constituti: & si sciuerint damnum illius tractari, illi reuelabunt, vel per se, vel per alium certum nuntium.

Sextò, Quòd officium istud ipsis iniunctum cupiditate, amore, odio, & timore remotis, in omnibus, & per omnia secundum bonam conscientiam fideliter exequentur.

An aliud iuramentum quando cooprat in Collegio, præstent ad præscriptum.

An iuramentum seruent.

An sit, qui legata pia ad præscriptum minimè denunciēt.

An sit qui in actis superflua, & superuacanea interferat.

Concil.
Prou. 1.
cod.
Conc.
Prou. 2.
tit. 7.
decc. 17.
Concil.
Prou. 1.
cod.

CAPVT

CAPVT XVIII.

De Ludimagistris Scholarum, quæ in numero sunt locorum piorum.

INQUIRAT etiam Visitator de Ludimagistris:

An Scholæ literarum sint, & quot; & à quibus fundatæ.

Magistri quales, videlicet an probi, & docti, & ab Episcopo approbati.

Et quomodo doceant.

An professionem fidei fecerint; & ubi, & coram quo.

An authores honestos, & viles interpretentur, & quos præcipuè.

An ipsi, vel scholares habeant aliquem librum prohibitum, vel suspectum: Et videantur libri, & habeatur index illorum.

An scholares in literis, & in moribus diligenter instruant.

An præcipuè curent, vt in scholis, & extra omnis honestas seruetur.

An permittant colloquia lasciuia, & obscœna, aut cantilenas scandalosas.

An scholares in ingressu scholæ, & antequam studia incipiant, ac lectiones audiant, deuotam aliquam orationem faciant.

An, & quoties in hebdomada scholares doctrinam Christianam doceant.

An diebus festis cum scholaribus ad scholam doctrinæ Christianæ conueniant.

Concil.
Prou. 3.
quæ ad
fid.

An exemplis, & monitis scholares ad pietatem & præcipuè ad Ecclesiarum frequentationem ad Missas, Concionem, & diuina officia audienda, & ad Sacramenta frequentanda hortentur.

CAPVT XIX.

Inquirenda quoad Bibliopolas, & Impressores.

Concil.
Prou. 6.
tit. 1.

AN professionem fidei præstiterint; & quando & coram quo.

Concil.
Prou. 3.
Concil.

An proponant libros venales, nisi prius illorum indice confecto, & approbato.

Prou. 6.
quæ ad
fid.

An etiam in cæteris seruent, quæ illis præscripta sunt; præsertim in re-

gula indicis, & in edicto, & in Concilio Prouinc.

An præcipuè imprimant, aut libros introducant, qui prius approbati non sint ab Inquisitore, & à delegato ab

Ordinario, etiam si alias consensu superiorum impressi fuerint.

Concil.
Prouin.
6. tit. 1.

CAPVT

CAPVT XX.

Inquirenda præcipuè quoad populum
in genere.

QUAMVIS omnia infra scripta
Parochi ipsi referre deberent:
quia tamen aliquando, vel timore,
vel amore, vel etiam, quia nesciunt,
aliam ex causa, cuncta non omnes fide-
liter referunt; idè etiam ab alijs fide
dignis, ætate quidem, vsu, & probitate
commendatis secretò inuestigandū est.

An sciant, credant, aut fama sit aliquè
esse hæreticum, vel hæresis suspectum,
vel libros prohibitos habere.

An sciant, &c. aliquem esse excom-
municatum vel interdictum; & quare,
& quamdiu.

Aliquem inconfessum; & qui tem-
pore Paschatis sanctissimum Eucharistia
Sacramentum non suscepit.

An sciant &c. aliquem adultum fidei
rudimenta ignorare.

Aliquè in Eccl. indeuotè, minusq; piè
ac contra ed. ctū de reuerenti in Ecclesia
conuersatione versari; Aut candelas in
Ecclesijs, vel etiam in cœmeterijs ven-
dere: quod non licet.

Aliquem dies festos violare.

Missam integram diebus festis deu-
otè, & attentè non audire.

Quadragesimam, aliam è ieiunia, præ-
sertim quando in diem festum incidunt,
non obseruare.

Aliquem erga parentes imp. è se ge-
rere.

Aliquem filias, vel sorores prosti-
tuere.

Aliquem filiorum curam, ac disci-
plinam negligere.

Aliquem blasphemum, maleficum, v-
surarium, concubinarium, aleatorem,
vel quouis alio modo peccatorem pu-
blicum & scandalosum.

Aliquem discordiam, inimicitiam uè
grauem, rixam, vel odium habere, aut
inter alios faminare, aut fouere.

An sciant, &c. aliquos illegitimè ma-
trimonio coniunctos.

Aut thoro separatos.

Aliquem teneri ad persoluenda lega-
taria, vel decimas, seu primitias, qui
non soluat.

Aut bona Ecclesie vsurpare.

Aliquem pupillos, viduas, aliasq;e
miserabiles personas opprimere, co-
rumq;e bona indebitè occupare.

Aliquem iudicem, vel magistratum
secularem, causas, & querelas Ecclesia-
sticas, spirituales uè cognoscere; aut Ec-
clesiasticam libertatem, & immunitatem
aliquo alio pacto violare.

Aliquem filios, famulos uè, qui in
pascendis bestijs occupantur diebus fe-
stis ad audiendam Missam non mittere.

Plura alia etiam colligi possunt ex
interrogationibus, quæ ab Episcopo,
seu ab eius delegato testibus synoda-
libus faciendæ sunt, quas Burcard. re-
centet. Et alia ex Synodo Coloniensi su-
Adolph. 3.

Hæc, quoad inquisitionem, & cogni-
tionem.

Quæ autem in his Visitator præstare
debeat, videnda sunt.

CAPVT

Sec. sub
num. 28.

gloss. in
pung.
sanc. de
spee. in
Eccl. nō

Borell.
lib. 1.
cap. 94

CAPVT XXI.

Quæ à Visitatore post Inquisitionem maximè præstanda sunt.

CVM cognitio status Ecclesiæ, ac personarum non sit finis Visitacionis; ideo vltra Inquisitionem alia præstanda sunt à Visitatore. Euacuanda enim sunt omnia suprascripta, quæ Visitatoris opera indigēt. Videamus ergo in primis generaliter de correctione faciendis: deinde ad casus aliquos particulares deueniemus. Facta igitur diligenti Inquisitione, si Visitator omnia benè, honestè, ac legitimè acta intelliget, Deo gratias agat; & Visitatos, vt de virtute in virtutem procedant, hortabitur. Vbi autè correctione opus est plures Conclusiones, seu Regulæ cõstituendæ sunt.

Prima Regula generalis; Visitator in correctione faciendâ, extrema, sicut etiam in cæteris, cauere debet: nam facilitas veniæ incentiuū præbet delinquēdis; & nimia iustitia, siue summus rigor, nõ correctionē, & emendationē, sed desperationē, & odiū inducit: Et qui nimis emungit, sanguinē elicit: & immoderata facit correctio deteriorē, sed moderata satis correctio gignit amorē. Et in dubio misericordia sæper præualere debet.

Secunda Regula quam cum ix. sequētibz tradit S. Ant. Recognoscentibus defectum suum sine accusatione, & se humiliantibus ignoscendum est.

Quam regulam declarandam arbitrator, quando delictum non esset notorium: quia notorietas est loco accusatoris; vel quando facilè id scire potuisset Visitator: Et fortè se ipsum quispiã malitiosè accusauit, sciens delictum ad Visitatoris aures peruenturum: licet aliquo modo forsitan parcendum sit.

2. Nõ simpliciter est parcendū; quando ex illa remissione, & gratia daretur occasio peccandi; maximè vbi esset scandalū. Hoc tamè casu leuius puniendus esset.

Declaratur etiam alijs modis hæc regula à doctõribz: sed suprascriptæ duæ declarationes sunt frequentiores.

3. Regula. In his, quæ ex fragilitate cõmittuntur, & nõ ex habituata malitia, quæ nec sunt scādaloza, possūt etiã; & debent delinquētes misericorditer puniri.

4. Regula. Ratione multitudinis, vbi timetur scandalum, prudenter procedendum, ac etiam parcendum est.

5. Regula contumacibus, & ex superbia peccantibus non est parcendum.

6. Neque est parcendum illis, qui post plures admonitiones iniquitatem operantur; quia incorrigibiles dicuntur.

7. Non est ignoscendum illis, qui suis iniquitatibus corrumpunt alios.

8. Quando aliquod scel⁹ reperitur diffusū in multos, præcipuè in Clericos, seuerè puniendū est; nisi timeatur scandalū.

9. Vbi defectus est circa formam Sacramentorum, grauissimè puniendū est.

10. Vbi est immūditia in corporalibus, & alijs huiusmodi ad diuinū cultū spectantibus, seueritas adhibēda est. Nimis enim absurdum est in sacris sordes negligere; quæ etiã in profanis dedecerent.

Et si Ethnici tanti faciebant nitorem, & munditiã in suis tēplis, vt *Valer. Max.* refert; quanto magis nos facere debemus, qui Deo vero inseruimus.

11. Generaliter, vbi scandalū, ac Dei iniuria manifestè apparet, non est parcendum: quia quãuis pium sit propriam

Doct. in d. c. atq. clerici.

c. quia diff. 50. c. vt cõstitueretur, dist.

5. Dec. in c. 1. sub n. 12. de off. de leg. cap. quanto, 2. q. 4.

c. 2. dist. 81. quãdo autè quis dicatur incorrigibilis in d. c. atq. clerici.

& in c. cum ab homine de iud. c. Rsecandæ. 74. q. 3.

c. Nihil iniquius, 32. q. 6.

Anch. in elem. 1. de vit. & hon. cler. S. Ant. in præcit. loco.

S. Ant. vbi sup. c. 2. de cust. eueh.

Valer. Max. lib. 1. cap. 7.

K iniuri-

cap. placuit. 10. q. 1.

e. beatus dist. 45.

e. nisi cū pridem. de renūc. Prou. c. 30. c. de n. q. di. dist. 4. gl. in ex. traug. Ioan. 5. quia i. g. tur ne sed. vac. cap. alligant. 26. quz. 6. d. c. 5. & 6. c. im. portuna de poen. dist. 1. gl. & doct. præfer. sim.

Abb. in c. de hoc de fin. in d. cap. de hoc. Dec. in cap. atq. clerici, sub n. 5. de iud.

Soc. sub num. 26.
S. Ioan. Chriſt. in 4. Matth. hom. 5. facit. tex. in c. si is. 23. q. 4. p. in. p. i. quat. 6. & 7.

S. Dion. Carth. dic. 15.

Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 3.

Soc. sub nu. 28.

Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 10.

Arch. in d. c. r. sub num. 5.

Soc. sub num. 28. Diaz. in in pract. in verb. illite- rati. Franc. in cap. ſin. de. temp. ordin. lib. 6. Turde.

iniuriam tolerare; impium tamen est Dei iniuriam dissimulare.

12. Vbi Ecclesiastici poena plectendi sunt, nisi delictum notorium sit, secretò quoad eius fieri potest, puniendi sunt; nec passim more latronum in carcerem detrudendi sunt. Secretò etiam moneri, examinari, & corrigi eos oportet; ne populo odibiles fiant.

13. Cum ignorantibus ex negligentia rigorosè agendum est. Cum Sacerdotibus verò tardioris ingenij, & conuersationis deuorè diligentiam suam adhibentibus specialiter piè agendum, ac patiendum est: quia in pluribus supernaturaliter adiuuantur.

14. Episcopus, seu alius ab eo delegatus, licet iterum visitare possit: non potest tamen punitos ab inferioribus Visitatoribus punire.

Neque ab ipsis absoluti innocentiam suam iterum demonstrare tenentur.

His generaliter præcognitis, redeamus, vnde digressi sumus. Si igitur Visitator inuenerit delicta, aut delicta illa sunt notoria, aut non: primo casu corrigere debet poenam illis debitam infligendo, non obstante appellatione, inhibitione, exemptione, aut etiam querela ad sedem Apostolicam; quæ nullo pacto in Visitatione suspendunt Visitatoris decretum quando ad correctionem procedit, non cõpilato processu. Et notorium crimen dicitur in hoc casu, vbi populus est testis, & dicitur populus testis, vbi maiori parti notum est. Secundo verò casu, aut orta est infamia, sed non tanta, per quam ad solemnem Inquisitionem perueniri possit, & tunc si ratione scientiæ Visitator cognoscet, & si omnino ignarus erit, ipsum priuabit: quia eo casu esset ille irregularis. Et supra omnimodam ignorantiam dispensatio non cadit, quia de iure diuino est, quod

Sacerdos habeat scientiam: Aut non eff penitus ignarus, & tunc si honestè vitæ sit, Coadiutorem, aut Vicarium cū parte fructuum pro sufficienti victu deputet; aut eum instruat, vel potius iubeat, vt ad aliquem erudiendus accedat: & infra aliquod temporis spatium examini coram Ordinario, vel coram eodem Visitatore se subiiciat. Si verò ratione delicti, ipsum secretò moneat, excessus suos illi narrando, ac benignè secum agat, demonstrando, & admonendo, ne in illos amplius incurrat. Maximè autem curet, vt occasiones præcipuè proximas peccandi in posterum omnino remoueat. Si verò tanta sit infamia, vt ad solemnem Inquisitionem peruenire oporteat; tunc ipsum, vt absq; alio processu veritatem dicere, delictum quæ suum fateri velit, moneat: Quod si renuerit Inquisitionem solemnem faciat, deferèdo iuramentum, &c. Et vbi constabit de delicto in ista secunda Inquisitione procedet. Perpendat tamen semper Visitator, an ille alias sit bonæ famæ: & an multū possit ædificare, vel destruere, & an sit corrigibilis, vel nō, præcipuè verò qualis fuerit vita præterita in illo genere criminis. Vitijs etiam circumstantias diligenter consideret, & secundum prudentiam à Deo sibi datam agat, ita vt disciplina populis salutaris, ac necessaria conseruetur: Et qui correcti fuerint, emendentur; aut si respiscere noluerint, cæteri salubri in eos animaduersionis exemplo à vitijs deterreantur. Hæc generatim. Nunc ad casus peculiare deueniendum est.

Primum videamus, quomodo cum Clerico non residente, habitum quæ non deferente Visitator agere debeat. Confecto processu, & plenè probato delicto, mandet illum citari etiam ad valvas Ecclesiæ, in qua beneficium habet. Forma

Cremon. in c. si Laicus dist. 48. Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6.

Soc. sub num. 28.

Conc. Trid. ſeſſ. 13. cap. 7.

Forma

Conk
30.
Conk.
31.

Annem præcepti habetur infra cum alijs Formulis frequentius in visitatione necessarijs. Et si infra terminum præscriptum non comparuerit, illum beneficio priuatum declaret.

Quod locum habet etiam in non deserere habitum talarem, licet resederit, ex *Constitutione Sixti V.* quæ Constitutione nõ solum beneficiatos, sed etiam pensionem habentes comprehendit, licet quantum ad hoc, ab eodem alia Constitutione moderata fuerit: & contra eum ad fructuum restitutionem coram Vicario etiam vigore Visitacionis agi decernat. Si verò in cæteris habitum congruentem non detulerit, permisis Canoniciis monitionibus, cõmunionem priuetur, donec ad præscriptum habitum sumperit. Si autem propter non residentiam tantum, videtur etiam quod possit agi ad priuationem.

Ampl. etiam si beneficium esset modici valoris.

Secundò Ampl. etiam, quando abest Clericus ex iusta causa, si monitus pro Ecclesiæ suæ necessitate, vel utilitate venire recusetur.

Tertio Ampliatur etiam, quando quis non tenetur ad residentiam, si est vagabundus, & post monitiones factas non respicit. Vagabundus autem dicitur cum per absentiam ignoratur, an viuat, vel non, aut si spontè consideratur diu abesse. Si verò non sit beneficiatus, sed tamen alicui Ecclesiæ ascriptus, ei sacrorum usus interdici potest. Sed si nulli Ecclesiæ ascriptus est, ad Ecclesiã reuocari, & in Diocesi inuitus retineri minimè potest. Ex decreto tamen sacri Concilii *Trident.* obtinens dignitatem, Canonicatum, Præbendam, aut portionem, absens vltra trimestre, saluis tamen illarum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt, primo

anno dimida parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentia fecit suos, priuandus est. Quod si iterum eadem vltus fuerit negligentia, omnibus fructibus illius anni priuari debet. Crescente verò contumacia secundum Canones puniendus est. Ideò qui primo anno in cathedrali, vel in collegiata non residentem priuat, redarguitur. Absens autem dicitur is, qui licet in ciuitate maneat, Ecclesiam tamen absque legitima causa non frequentat. In tribus autem mensibus minimè imputantur horæ, quibus Canonicus deserit inferuire, & pro quibus in distributionibus punitus est. Contra Parochum tamen ex *Prouincio Constit. Py V.* durius agendum est; licet dicta Constitutio de Parochis aliud beneficium residentiale habentibus loquatur. Contra Parochum etiam precipuè agendum est, quando abest ijs temporibus, quibus fidelium confessiones frequentiores esse solent. Nummo enim aureo singulis diebus, quibus sine legitima causa abfuerit, mulctandus est. Vbi verò Parochus cum legitima facultate abest, Vicarium idoneum, & ab Ordinario approbandum debitam illi mercedem assignando constituat. Contra illum etiam, qui absque facultate discesserit, procedatur ad præscriptum, videlicet puniatur numero aureo.

Contra male promotos.

Agendum est, vt supra dictum est de aduertendis circa Instrumenta Ordinum.

Contra Parochum non promotum ad Sacerdotum intra annum.

Procedet declarando ipsum beneficium priuatum: neque anno elapso potest purgari mora. Annus autem incipit à die adeptæ possessionis pacificæ, vel

K 2 quan-

Trid.
fac. Cõf.
Conge

Dec. cõ.
gr. sac.
Concil.
Trid.
Constit.
64.
Syno. II.

Concil.
Trid. sess.
23. c. 1.
Syno. II.

c. licet,
de elect.
6.
Glo. &
alij in d.
c. licet.

e.com-
missa, de
elect. 6.
Staph. de
lit. grat.
de
var. mod
nat. fol.
228.
doct. in
d.c. licet.

Monach
in d.c.
licet.
Gomes.
de trien.
poss. q.
10. cit.
fin.

Rot. dec
520 in
antiq.
Diaz. in
praxi.
etim.
c. 48.
Staph.
de lit.
grat. de
var. mod
vac. fol.
228.

Nava. in
man. c.
25. num.
122.
Fusch.
lib. 1. c.
20. sub
num. 22.

Conc.
Laterā.
Conc.
Prou. 1.
de cas.

quando per eum stetit, quominus ipsam adeptus sit. Et donec annus omnino lapsus non sit, priuatus declarari nequam debet, quia verè nondum priuatus est; Licet illum intra annum amplius promoueri non posse perspicuū, ac certum sit. Limitatur non procedere, vbi fuisset iustum impedimentum, & quando per ipsum nō stetit, & protestatus est. Quando verò incurrit irregularitatem, si sine culpa, nō priuatur, secus si sua culpa. Et quando certò constat, illum infra annum non esse promotum; vt si de promotione postea facta ad Presbyteratum appareat, non poterit se tueri ex reg. de triennali possessore, secus autem in dubio. Non promotus autem ad Sacerdotium habens Capellaniam requirentem Ordinem Sacerdotalem, vel aliud beneficium non curatum infra annū, non est priuatus: quia Parocho solū priuationis poena ipso iure imponitur. Si tamen monitus fuerit, vt promoueretur, secus esset.

Quod arbitror verum, quando legitime, & poena priuationis ipso facto monitus fuerit.

Item etiam, quādo in fundatione appōsita esset poena priuationis, quamuis ipse Capellanus ignoraret.

*Contra non recitantes Horas
Canonicas.*

Procedendum est ex *Constitut. Pij V.* quam declarat *Nauar.* & ipsam etiam refert *Fusch.* ad priuationē fructuū pro rata. Et ibi declaratur, quomodo fiat diuisio. Quæ *Constitutio* habet etiā locum contra non recitantes officium Beatissimæ Virginis Mariæ, si pensionē, aliquodue emolumentum Ecclesiasticum percipiunt. Et qui Canonicè admōniti fuerint, si culpabiles iterum reperiantur, beneficio priuari possunt. Officium autem omittere, vt beneficio priua-

ri possit, is iure dicitur, qui quindecim dierum spacio bis illud omiserit. Et in hac prouincia Mediolanen. non solū potest procedi vigore dictæ *Constitutionis Pij V.* sed etiam virtute *Concil. Prouin. I.* à summo Pontifice confirmati, in quo innouatur poena in *Concil. Lateranen.* imposita, videlicet priuatio omniū fructuum. Quando autem infirmitas ex euset à recitatione officij tradunt *Nauar. & Fusch.* quando videlicet infirmitas est talis, quod dicendo officium, cau-
saret damnum, aggrauaretq; morbum.

Contra Simoniacum.

Visitator illum beneficijs priuatum declarare, ad Vicariumq; criminalem puniendum remittere, vel poenis secundum *Canones, & Pij V. Constitut.* mulctare debet. Licet ad hoc, vt beneficium Simoniaci vacet, declaratio nō sit necessaria. Et sciat Simoniam variè committi; quādoque enim in ordine, quādoque in beneficio etiam simplici, & quādoque in Prælatura, quādoque ignorante ordinato, vel electo, vel aliā prouiso; quādoque eo sciente, quādoque etiam pecuniam dante. Et contrahitur nō solū quando pecunia ipsa in numero pro re sacra datur, aut recipitur, vel de danda, & recipienda tacitè, vel expressè conuentum fuerit: Verum etiam cum dans, humanum obsequium, seruitium, fauorem, atque gratiam aliquam requirit, vel exigit. Et meminerit Simoniam coniecturis probari, & quamlibet personam Catholicam in testem admitti, nullamq; exceptionem, nisi capitalis inimicitia, & conspirationis reijci.

Probatum autem Simoniam per modos his versibus comprehensos.

Aspectus, sculptum, testis, notoria, scriptum.

Iurans, confessus, præsumptio, fama probauat.

hor. non
inter.
Fusch.
lib. 1. c.
20. n. 11.

Nauar.
d. cas.
nu. 110.
Fusch.
d. c. 20.
num. 114.

Conk,
5

c. cum
secundū
leges, de
bar. 6.
Caldar.
in c. post
transla-
tionem,
de renū,
Abb. in
c. de si-
monia-
co, de si-
mon.

Spec. de
vit. &
hon. ec-
cles. lib.
4. cap. 4.
Rod.
latè, de-
clarat de
Simon.
par. 4. c.
4. cum
sequat.

Con-

Contra blasphemantem Deum, aut Virginem Mariam.

Pius V. Si sit Clericus, primū fructib. vnius anni quorumcunque beneficiorum mulctatur. Si iterum beneficijs omnibus priuatur: si tertio omnibus etiam dignitatibus exutus deponendus, & in exiliū mittendus est. Quod si Clericus nullum obtinuerit beneficium p̄na pecuniaria, vel corporali pro prima vice punitur, pro secunda carceribus mancipatur; pro tertia verbaliter degradatur, & ad triremes mittitur. Si Laicus pro prima vice p̄nam viginti quinque Ducatorum incurrit, pro secunda p̄na duplicanda est; pro tertia centum Ducatos soluere debet, & ignominia notatus exilio damnatur. Qui verò plebeius fuerit, nec sit soluendo, pro prima vice manibus post tergum ligatis ante fores Ecclesie cōstituitur per diē integrum; pro secunda fastigatur per vrbē; pro tertia lingua eius perforatur, & mittitur ad triremes.

Contra sanctos blasphemantes.

P̄na est pro blasphemie, & personæ qualitate arbitrio Iudicis.

Contra Clericum periurum in iudicio.

Agitur ad priuationem beneficiorum.

Contra Concupinos, adulteros, &c.

P̄suppositis ijs, quæ supra in genere dicta sunt, an videlicet peccatum sit publicum, vel secretum, an delinquas sit solutus, vel non, &c. distinguendum est inter Clericum, & Laicum: rursus, vel Clericus est in sacris, vel non; si non est in sacris, vel est beneficiatus, aut pensionem habet, vel non, & hi omnes puniendi sunt secundum Sac. Concil. Trid.

An autem ibi cōprehendantur distributiones quotidianæ tradit Nauar. in suis responsis. Notorius tamen, si monitus

concupinam non dimiserit, à beneficijs suspenditur, & si adhuc incorrigibilis erit, illis priuandus est. Et diligenter cōsideret, atque cognoscat Visitator, an ille irregularitatem hoc casu contraxerit. Laici autem viri, & mulieres puniendi sunt, & ipsi secundum eandem sac. Conc. Trid. dispositionem, quam in virtute sanctæ obedientie ordinarijs Pius V. obseruari iubet, & etiam alijs p̄enis. Patrochus verò, qui cum filia spiritali rem habuit, beneficio priuandus est, atque acriter puniendus, p̄sertim quando esset etiam contracta cognatio per Baptismum.

Et circa hanc materiam Visitator minerit, tam Clericos, quàm concubinas esse puniendos etiam ex sola suspitione, vel illis Canonicam p̄rgationem indicendam, vbi oritur scandalum.

Et si constat aliquem secum in domo mulierem suspectam habere, eo ipso videtur probata fornicatio: & si publice eam detineat eo ipso conuictus est.

Aduerrat etiam Visitator, ob periurij timorem, concubinarium minime esse compellendum iurare relinquere concubinam, p̄cipuè, quando de eius incontinentia dubitatur.

Curet etiam Visitator, maximè cum Ecclesiasticis, p̄sertim in his peccatis carnalibus, velare quantum potest, quādo correctio speratur. Licet potissimū curare debeat, vt honestas, quæ Ecclesiasticis summo opere necessaria est, omnino seruetur. Ideo, quando correctio minimè speratur, & peccatum notorium est, maximum rigorem exhibere debet.

Quicumque autem aliquam absq; facultate domi habet, Vel recipit, Licet nulla sit suspicio,

K 3

Etiam

Prou. 6. quæ ad cler. discipl. Nau. conf. 6. de verb. sig. c. si cur, & c. si autem de co. hab. cler. & mil. Staph. de lit. gra. de var. mod. vac. fol. 140. Conc. Prou. 6. quæ ad cler. discipl. Conc. v. Conc. Prou. 6. quæ ad mat. 5. graue c. omnes 30. q. 1. Rot. de filij. Presb. deci. 4. c. 2. de coha. cler. & mul. c. tua eo. d. c. 3. & gl. in e. tua. c. cler. cos vbi gl. de co. hab. cler. & mul. Pavin p. a. q. no. 50. Fusch. lib. 1. c. 4. sub. nu. 15. c. 2. diff. 22.

Pius V. Const. 5. c. quere lam, de iureiur. & c. peruenit, de fideiuss. Staph. de lit. grat. de var. mod. vac. fol. 140. Plura tradit Lagheruc. in Spec. de vit. & hon. eccl. lib. 2. c. 9. cū seq. Concil. Trident. sess. 25. c. 14. Conc.

Etiamsi illa arctissimo ei vinculo coniuncta sit.

Etiamsi tantum parandi cibi.

Aut alia simili causa adesset.

Etiamsi non pernoctaret.

Mulctetur poena unius aurei nummi, quoties culpam hanc admiserit.

Contra Usurarios.

Sicut clericus, primo suspenditur; secundo, videlicet si post illam poenam in eodem errore usurariae prauitatis perseueret, ab officio, & beneficio deponitur.

Et hoc ultra poenas iure inflictas, & alias etiam arbitrarias; ut magis communiter asserunt Doctores. Et contractus etiam est iuratus nullus. Et agendum est etiam contra Notarium, qui sciens rogatus conscripsit. Generaliter autem omnis usurarius; manifestus, nisi omnino pauper sit, ad restitutionem etiam ce n suris cogendus erit.

Contra Ecclesiasticos Negotiatores.

Agendum est varijs modis ratione culpa, & personae.

Poena in primis est amissio questorū, non tamen omnium; quando videlicet clericus esset pauper. Deinde est poena arbitraria, vel pecuniaria, vel carceris, vel suspensionis, aut alterius grauioris arbitrio ipsius Visitatoris.

Contra Calumniatorem.

Calumniator punitur eadem poena, qua puniendus erat reus, si esset in culpa.

Contra Detractorem.

Poena excommunicationis: Et etiam flagellis plectitur, praecipue si in scriptis deliquerit.

Contra Murmuratorem.

Poena excommunicationis.

Triidua poenitentia expiandus est.

Contra Maledicum.

Clericus maledicus, maxime contra sacerdotes, cogitur ad postulandam veniam; & si noluerit, degradatur.

Contra Contentiosos pertinaces.

Poena excommunicationis post Canonica monitionem.

Contra illum, qui alterius sedem, locumue occupauerit.

Postponendus est caeteris.

Contra Clericos Venatores.

Presbyter in voluptate venandi saepius detentus duobus mensibus; Diaconus vero ab omni officio suspenditur. Vbi autem non ita frequenter, poena erit arbitraria, quia simpliciter clericis prohibita est venatio saltem clamosa.

Contra Prapositum Sacramento Eucharistia ipsam Eucharistiam incaute dimittentem.

Est poena suspensionis trium mensium ab officio; & maior, vel minor secundum causam facti.

Contra sanctissimum Eucharistia Sacramentum non bene custodientem.

Si mus illud comederit, poenitere debet quadraginta diebus; si vero illud perdidit triginta diebus.

Contra illum, qui oneribus sui benefici integre satisfacere neglexerit.

Visitator ipsum ad fructuum male perceptorum restitutionem compellat; eumque per sex menses honorum Ecclesiasticorum administratione prohibeat. Et vbi ipsum peccasse iterum inuenit, grauioribus eum poenis afficiat.

Hoc procedit etiam in ijs, qui beneficia

Callie- nus di- stin. 90. Inno. 1. part. dec. cap. 57.

c. cleri- cus. di- stin. 46.

c. placu- it. distin. 90.

c. fin- dist. 91.

c. r. de cle. ven.

c. i. de custod. Euch. & c. sane de celeb. miss. Fus. h. l. 1. cap.

c. qui bene de conf. dist.

Conc. Prou. i. quz ad ben.

Concib. Prou. 3. cia

Lup. post ali- os in c. quaquā in praef. num. 8. de viur. Lup. ibi- dem sub num. 18.

Concil. Prou. 1. god.

Card. in ele. r. de vita, & hon. cle.

Diaz. cap. 50.

Abb in rub de calumn.

c. detra- ctos, 3. q. 4. c. qui in alterius, 2. q. 1.

que per-
ti. ad bo.

etiam commendata habent; qui grauius
plectendi sunt.

Contra illum, qui post possessionem apprehensam ante mensum titulum beneficij Episcopo non ostenderit.

Cencil.
Prou. 2.
titul. 3.
decr. 1.
Conc.
Prou. 6.
que ad
bon.
cap.
Cencil.
Trid. sess.
22. c. 11.

Mulctatur ille dimidia parte fructuum,
& prouentuum vnus anni.

Quod procedit etiam, quando Canonicus vigore optionis illud obtinuerit.

Contra Occupantes bona, iura, iurisdictiones, &c. Ecclesia, vel loci pñj.

Pœna est excommunicationis ipso facto.

Ampl. etiam si per alium, & quocumque quaesito colore quis huiusmodi bona, iura, iurisdictiones, obuetiones, fructus emolumentauè in proprios vsus conuertere, illosq; vsurpare præsumperit.

Ampl. etiam in impediante, ne ab ijs, ad quos iure pertinent, percipiantur.

Ampl. etiam in Clerico consentiente; qui quibuscumque beneficijs quoque priuatus, ad quæcunque alia beneficia inhabilis à suorum ordinum executione etiam post integram satisfactionem, & absolutionem sui Ordinarij arbitrio suspenditur.

Ampl. in patrono; vt etiam iure patronatus eo ipso priuatus existat.

Ampl. quoad pœnã ne possit absolui, nisi facta integra restitutione: Et tunc à summo Pontifice tantum.

Contra Clericum non se opponentem vsurpantibus bona Ecclesie sue.

e. in generaliu
de elect.
lib. 6.

Pœna est, vt nihil de Ecclesie prouentibus percipiat tempore, quo id sine debita contradictione permiserit.

Contra alienantes bona Ecclesiastica absque legitima facultate.

Pœna est excommunicationis ipso facto.

c. 1. de reb. eccl. nō alien.

Vbi Paulina est in vsu recepta.

Ampl. vt procedat in hypotheca.

Ampl. vt procedat in locatione vltra triennium.

Et beneficiatus est priuatus illo beneficio.

Vbi autem non est in vsu, agitur censuris, & alijs pœnis ad restitutionem bonorum cum fructibus.

Conc. Prou. 2. tit. 3. decr. 6.

Ampl. vt procedat etiam in permutatione.

2. Ampl. etiam, si dictum fuerit, cum consensu superioris, si alienatio facta sit antequam consensus accederet.

Cencil. Prou. 2. tit. 3. decr. 7.

Contra Remittentes caducitatem, nisi seruatisservandis.

Agitur pœna arbitraria.

Conc. Prou. 1. que ad bon. gl. in ca. sapè, 12. q. 1. Gomez. in epi. log. cas. neglig. sub reg. de trien. poss.

Contra beneficiatum, qui negligit bona Ecclesie.

Si negligentia est notabilis, potest agi vsq; ad priuationem beneficij. glos. quã notabilem Gomez. dicit.

Contra Negligentes confiscere inuentarium bonorum Ecclesie tempore prescripto.

Pœna est arbitraria.

Contra locantem bona Ecclesie consanguineo, in primo, vel in secundo gradu, vel patronis, vel ijs, quorum celsione beneficium habet.

Cencil. Prou. 2. titul. 3. decr. 5. Cencil. Prou. 1. que ad bon. c. pen. dist. 89.

Agitur pœna priuationis fructuum vnus anni. Infra autem tertium gradum, locatio est nulla; & pœna est arbitraria.

Contra locatorem bonorum Ecclesiasticorum absque publico instrumento.

Pœna est arbitraria.

Synod. dcc. 45.

Et hoc procedit etiam si ad breuissimum tempus facta esset locatio.

Contra

- Contra Clericum Canonem, censum uè recipientem absque instrumento publico cum bonorum descriptione.*
- Concil. Prou. 2. tit. 3. decret. 10. Poena est dimidia pars fructuum illius anni.
- Contra administratores bonorum piorum alienantes bona immobilia, non seruatis seruandis.*
- Conc. Prou. 1. quæ ad bon. Poena est arbitraria; & contractus declarandus est nullus. Hoc procedit & in permutatione. Itè in nobilibus pretiosis.
- Contra mutuantes pecuniam loci p̄, præter eius institutum: præcipue quando administratores eam suscipiunt.*
- Concil. Prou. 2. decret. 20. quæ ad bon. Poena amotionis ex illo, alijsq̄ue locis pijs abundat per sex annos; & Præfeto excommunicationis.
- Contra exigentem aliquid in Sacramentorum administratione.*
- Concil. Prou. 1. de ijs quæ ad fac. adm. Poena est arbitraria. Ampl. vt procedat siue directè, vel indirectè petat.
- Conc. Prou. 1. quæ pert. ad celeb. Miss. Poena est arbitraria, grauis tamen.
- Contra celebrantem, aut permittentem celebrari in aliqua Ecclesia absq̄ facultate singulis sex mensibus renouanda.*
- Concil. Prou. 1. quæ pert. ad celeb. Miss. Poena est arbitraria, sed grauis.
- Concil. Prou. 1. de eccl. & carum suit. *Contra Commodantem suppellectilē sacram, hominibus profanis vel ad vsus profanum.* Poena est arbitraria, sed grauis.
- Contra translatum ad aliam Ecclesiam, qui eius successoribus libros Parochiales non dedit.*
- Concil. Prou. 1. de ijs, quæ ad fac. adm. Poena est grauisissima, arbitraria tamè.
- Contra peccantes in materia funeralium ad præscriptum Concil.*
- Prouin. 1. Poena est arbitraria, sed grauis.
- Contra recipientes condemnatos, & facinorosos ex libero loco in domibus Ecclesia absque facultate.*
- Conc. Prou. 1. de eccl. & carum cult. Poena excommunicationis, & alia arbitraria.
- Contra procrastinantem denunciations in matrimonio, vel benedictionem absque iusta causa.*
- Concil. Prou. 1. quæ ad sac. Matr. Synod. 11. pag. 49. Poena est arbitraria.
- Contra negligentem professionem fidei emittere.*
- Poena est nummi aurei.
- Contra violantes dies festos.*
- Poena amissionis rerum, & alia arbitraria; Ex edicto autem Mediolani annis præteritis edito est poena interdicti ipso facto.
- Concil. Prou. 2. Synod. 11. pag. 10. *Contra Canonicos, & alios Clericos non interessentes concionibus.*
- Poena est arbitraria.
- Concil. Prou. 2. tit. decret. 72. *Contra illos, qui tempore concionis ab Ecclesia discedere solent.*
- Poena est arbitraria vsque ad excommunicationem exclusiue.
- Concil. Prou. 3. quæ ad conc. pett. *Contra sacerdotem, alium uè beneficiatum non adiuuantem Parochum in doctrina Christiane munere.*
- Synod. 11. pag. 64. *Contra Poena est duorum nummorū regalium.*

- Contra Parochum non deferentem ad Episcopum loca pia sue Parochie, in quibus administratores non exercent munera sua.**
Concil. Prou. 1. de pier. 30. adm. Poena est arbitraria.
- Contra audientem confessiones absq; facultate.**
Concil. Prou. 1. quz ad sac. pzn. & Conc. 4. cod. Poena est excommunicationis ipso facto.
- Contra Notarium non reuelantem legata pia infra tres menses postquam mortem testatoris sciuerit.**
Concil. Prou. 2. titul. 1. decret. 17. Poena excommunicationis ipso facto.
- Contra surripientem bona clerici defuncti ad Ecclesiam, vel ad ministros pertinentia.**
Concil. Prou. 2. titul. 3. decret. 15. Poena excommunicationis late sententia.
- Contra Rectores piorum locorum, eorum curam & administrationem negligentes.**
Clem. 2. de relig. domib. Poena excommunicationis ipso iure.
- Contra Prefectum loci py consentientem mutuari pecuniam prater institutum loci administrati.**
Concil. Prou. 2. tit. 1. decret. 20. Poena excommunicationis.
- Contra non deferentem infra nonum diem ad Ecclesiam infantem baptizandum.**
Conc. Prou. 1. de bap. tism. Poena excommunicationis.
- Contra incendiarios.**
cap. tua nos, de sent. ex. com. gl. ibid. Fusch. lib. 2. c. 21. 22. Poena excommunicationis ipso facto: & quando sunt Ecclesiarum publicandi sunt ipso facto; aliter excommunicandi sunt.
- Contra renitens succurrere Ecclesie Parochiali ac Rectoris necessitati; quando ex Episcopi decreto tenentur.**
Malack. 3.
- Pœna arbitraria, & etiam censuris, & interdicto generali.**
Concil. Prou. 6. de Pa. rock.
- Contra Confratres contumaces.**
Conc. Prou. 2. titul. 3. decret. 11c. Seuerius agendum est: & si nulla alia ratione emendari possunt, sodalitas extinguitur.
- Contra violentem libertatem Ecclesiasticam.**
Bulla in Cena Domini. Lap. al. leg. 92. & ibi Mand. Fusch. lib. 2. c. 21. Excommunicatio ipso facto.
- Libertas autem Ecclesiastica consistit in priuilegijs concessis super spiritualibus, vel tēporalibus generaliter, vel singulariter, siue à Deo, vel à Papa, siue ab alijs principibus: & consistit in personis, rebus, & iuribus Ecclesiasticis.**
Nau. in Mau. c. 27. Plures autē alios casus, in quibus est poena excommunicationis late sententia refert, ac plenē declarat post alios *Nau. in suo Manu.*
- Et hæc quoad correctionem factis sint. Cætera verò Visitator agat secundum opportunitatē loci, & temporis. Professionem fidei à quocunq; qui eam præstare tenetur, & non præstitit, recipiat, & renitentes suspēdat: & si absolutē paruerint, absoluat. Idem de iuramento à Medicis præstando. Omnē præterea curā adhibeat, vt abusus frequentiores præsertim, quę immediatē Dei honorē respiciūt, tollātur: Vt discordiæ, & inimicitia penitus extinguantur; & vt immoderati sumptus coercēantur. Curet etiā, vt Confraternitates sanctis, Sacramenti, Nominis Iesu & Beatif. Virg. instituantur, augeanturq; sicut etiam Schola doctrinæ Christianæ; & demū, vt populus Christianis operibus intentus, D. O. M. puro corde inseruiat. Maximē autem studeat, vt Ecclesiastici omnes otium fugiant, peccatiq; occasionem vitent; atq; se Laicis exemplum vitæ Christianæ præbeant iuxta illud Malach. & purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum, &c.**

CAPVT XXII.

De causis expediendis, vel remittendis.

Inst.
Visit.

MAXIME autem studeat Visitator, vt quæ in actu visitationis expedi-ri possunt, ne omnino differat. Quæ verò ob grauitatem causæ, difficultatem uè personæ negantis delictum, maturius iudicium requirant, & longiorem processum, de ijs informationem diligentissimè conficiat, cuius copiam ad Vicarium criminalem remittat, retento originali in actis; facto præcepto illi, vt se coram ipso Vicario criminali certo tēpore præsentet, vel se in carcere constituat, vel præstet fideiussionem, vt causæ, vel delicti ratio postulabit: reliquas verò causas ad mores, ad Clericæ disciplinam pertinentes, præsertim pro decretorum executione, omni breuitate expediat extra iudicialiter, & summarie in loco Visitationis: & vbiq; pœnas, multas, pœnitentias priuatas, & publicas arbitrio suo irroget; & exequatur.

Negotia quoq; ciuilia, quæ post sumptas informationes terminari non possunt, ex quo ulteriori processu egēt, Vicario Ciuili, vel Generali, prout res postulabit, remittat. In dubijs merè legalibus consulat Vicarium Generalem, vel Ciuilem, vel Criminalem pro ratione

materiæ; in reliquis verò ad Reuerendissimum Archiepiscopum, vel Vicarium Generalem scribat. Si autè aliquid reperiri, vel deferri contingat contra Clericum de regione alij Visitatori assignata, copiam talis delationis cum informationibus sumptis, retento sibi originali, ad illius regionis Visitatorem quæ primum transmittat. Memorialia verò secreta criminalitatem continentia absque indicijs seruentur extra acta Visitationis penes Visitatorem cum indice, tradantur quæ Archiepiscopo. Et curet Visitator, vt scripturæ à Notario dietim extendantur, ne remaneant imperfectæ. Et in fine actorum cuiuscunque Plebis fiant duo iudices.

Hæc à Visitatore, vt muneri suo satisfaciat præstanda sunt. Cauere autem vltèrius maximè debet, ne munera cuiusuis generis accipiat, neque à familiaribus suis accipi permittat.

Mensam verò frugalem, ac moderatâ, videlicet cum duobus ferculis habeat, & in ea lectionem, etiam si ad Laicos diuertere necesse esset, quorum hospitalia, in primis autem coniuuia, quam maximè potest, effugiat.

Concil.
Triid.
sess. 24.
c. 3. cap.
cum A.
post.
lus, de
viti.
Concil.
Prou. 1.
co.

CAPVT XXIII.

Formulæ nonnullæ eorum, quæ in Visitatione frequentius accidunt.

Contra non residentem, & nō deferentem habitum Clericale.

MANDATO admodum R. D. N. & c. *clerie Parochialis, & Collegiate S. Victoris Burgi Corbetta per quemlibet nuntiu N. filius*

N filius q. N. D. N. eiusdem Burgi, ac eiusdem Ecclesie Canonicus Curatus ab ea absens ultra annum, & in habitu Laicali incedens, quatenus die 10. proxime futura post harum affixionē, si iuridica fuerit in tertijs, vt compareat Mediol. coram R. D. Vicario Criminali in loco solite audientie ad videndum se priuatum declarari dicto Canonatu, quem in predicta Ecclesia obtinet, & in restitutione fructuum perceptorum, & condemnari ob id, quia in habitu Clericali nunquam vel raro incesit, neque modo incedit, vt ex processu super hoc confecto constat, & circa hac omnia opportuna, & fieri, aliter, & c. Dat. Corbettæ, die & c.

N. Visitator.

Die, & c. Detulit mihi Notario, & Visitatoris Cancell. infrascripto N. nuntius publicus medio eius iuramento presentialiter, & c. se affixisse, & affixam reliquisse in valuis dictæ Ecclesie S. Victoris copiam suprascriptam citationis.

N. Not. ac Visit. Canc.

Forma Denunciationis factæ à Parocho de inconfessis, & de concubinarijs.

VEN. Presbyter N. Rector huius Ecclesie denunciavit R. D. V. in eius Parochia nonnullos esse, qui in Paschate proxime preterito sacram Eucharistiam non sumpserunt, alios verò, qui in publico concubinato in grande vicinorum, aliorumq. Christifidelium scandalum existunt.

Inconfessorum nomina sunt hæc.

N. & c.

Concubinariorum autem.

N. & c.

Forma Noterij aliunde prouenientis.

Deuēnit ad notitiam R. D. V. q. ualuit. N. ab anno citra, ultra stetit, & stat

de presentī in concubinato publico cum N. & c. eam secum in vna, & eadem domo retinendo in animarum suarum detrimentum, & in grande vicinorum, aliorumq. Christifidelium scandalum: propterea ex ordine Praef. R. D. V. vocati dicti N. & M. & summarie examinati dixerunt, & c. vt infra, & c.

Citatio contra inconfessos.

MAndato, & c. citantur omnes infrascripti coram ipso R. D. V. in edibus Parochialibus, & c. vbi elegit, & c. pro die crastina hora decimatertia ad docendum se confessos fuisse peccata sua, atq. in Paschate Resurrectionis proxime preterita sacram sumpsisse communionem iuxta formam, & dispositionem sacrorum Can. Alioquin citantur ydem coram Vicario criminali Mediolani pro die tercia iuridica immediate sequenti ad videndum se interdicti ab ingressu Ecclesie, & Ecclesiastica sepultura, & interdictos in propria cuiuslibet Ecclesie Parochiali, ac in alijs vicinioribus Ecclesijs denunciari, & eorum singulorum nomina descripta ad Cathedralis, & proprietarum Ecclesiarum valuas affigi, & ab Ecclesia eijci, & expelli, & alia necessaria fieri, & c. alioquin, & c. & hoc ex officio, & c. Dat. & c.

Quorum citandorū nomina sunt hæc N. & c.

Quando Inconfessi allegant se satisfecisse præcepto Ecclesie.

QVI R. D. V. terminum octo dierum proxime futurorum statuit eidem N. ad docend. se confessos fuisse peccata sua, & in Paschate Resurrect. proxime preterita sacram sumpsisse Eucharist. iuxta formam, & dispositionum sacrorum Can. alioquin, & c.

Contra concubinariorum delatos, qui presentes confitentur.

L 2

Voca-

Vocatus N. Parochia, &c. & summarè examinatus fassus est verum esse, quòd ab anno, & vitra stetit in concubinata cum M. dicens, è vero che son stato insieme con M. più d' vn' anno, è che l'hd conosciuta carnalmente in casa mia, & in altri luoghi.

Ex tunc praf. R. D. V. eidem N. prafenti, & vt apparuit, audienti, & intelligenti mandauit sub pœna scutorũ 100. auri, locis p̄s arbitrio Reuerendiss. Ordinarij applicandorum eo ipso incurrenda, & excommunicationis in subsidium, ne debeat dictam M. in demo sua retinere, neque cum ea etiam extra domum suam conuersari, seu cohabitare, aut colloquũ vel aliquo ad aliud commercij genus, vel directè, vel indirectè habere.

Si dictus concubinarius mandatum accepit, seque ad obseruantiam obligauit dicat.

Prout dictus N. prafens vt supra facere, & obseruare promisit; & pro predictis omnibus, & singulis se, ac bona sua in forma obligauit, & iurauit, quoad pœnam.

Si verò ei etiam iniungat, vt prafestet fideiufforem, dicat. Et pro predictis exequendis fideiufforem prafestet, qui se in solidum cum eo ad predicta omnia obliget in forma, &c.

Et si fideiufforem prafstiterit, dicat.

Prout dictus N. prafens vt sup. promisit, &c. & pro eo, & eius precibus, &c. dictus N. &c. Parochia S. N. P. N. N. &c. sponte, &c. sciens se nõ teneri, &c. volēs, &c. omni meliori modo, &c. super scripta obligationi, & promissioni, vt principalis, & in solidũ dictus N. accessit, seque ac sua bona, &c. in ampliori forma Camera obligauit, videlicet renuncians, &c. tum iuramento, ac alyis debitis clausulis.

Contra Concubinarios non comparentes, ac etiam absentes à Diocesi.

Mandato R. D. N. &c. in scriptis moneantur infra scripti inferius nominati. Et si opus erit, ad valuas Ecclesie, qui publicè in concubinato, & in grande vicinorum, aliorumq; Christifidelium scandalum, prout de eo relatio sive digna ipsi D. R. V. facta est, viuunt quatenus sub excommunicationis pœna quo ad viros, quo ad mulieres vero exily à Ciuitate, & Diocesi Ariminensi, ac alyis pœnis arbitris, &c. termino trium dierum proxime futurorum post presentium presentationem, quos eisdem assignauit, & assignat prafatus R. D. V. pro prima, secunda, & tertia mitione Canonica, debeant se separare ab omni inhonesto commercio, nec simul vterius in domo, seu extra domum cohabitare, vel aliquo modo conuersari prafsumant; Et hoc ex officio, &c. & omni meliori modo, &c.

Quorum prafciendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

Contra occupantes bona, iurauit Ecclesie, siue locorum piorum.

Mandata R. D. N. V. &c. moneantur, & requirantur semel, iterum, tertio, ac peremptorie omnes, & singuli infra scripti possessores, seu potius occupatores, & quouis quasito colore, & titulo detentores infra scriptorum bonorum, iurium, decimarum, annuorumq; reddituum, vel prafstationum; quatenus pœna scutorũ ducentorum locis p̄s Arimini applicandorum, & excommunicationis in subsidium infra terminum quindecim dierũ ab executione prafertita immediate sequendorum debeant, ac vnusquisque illorum debeat bona, & iura sic indebitè possessa, ac detenta liberè relaxasse, ac publica documenta restituisse, ac consignasse R. Presbytero N. Parocho Ecclesie S. N. P. N. tanquam ad dictam Ecclesiam spectantia, illiq; damna, & interesse infra tres men-

ses soluisse; ab omnibus molestationibus, seu iactationibus desuper hos abstinuisse, seu infra præfatum terminum coram Reuerendissimo Episcopo, vel eius Vicario Generali comparuisse, & docuisse se illa legitime possidere, ac de præfatis iuribus, & de titulis obtentis fidem fecisse, aliter in eorum contumaciam, ac declarationem incursum dictarum pœnarum coniunctim, vel successiue; nec non realẽ executionem pro dictis bonis, & iuribus procedetur. Non obstantibus, &c. & si de præmissis, &c. citato procuratore fiscali, ac dicto V. P. N. compareat, &c. de cuius intimatione, &c. Dat. &c.

Quorum præcipiendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

Bona vero, & iura occupata sunt hæc, videlicet.

Contra occupantes, seu ingerentes se in bonis Ecclesiæ vacantis.

M Andato R. D. &c. Præcipit infra scriptis, quatenus pœna aureorum centum, & excommunicationis in iuris subsidium non audeant se in posterum quouis quasito colore. & prætextu ingerere in bonis Ecclesiæ Parochialis Sancti N. loci N. Plebis N. vacantis per obitum Ven. P. N. & si quis senserit se grauati, compareat coram d. R. D. V. infra biduum ad dicendum, & probandum quicquid dicere, aut probare voluerit. In quorum, &c. Dat. &c.

Quorum nomina sunt hæc, videlicet.

Contra negligentes executiones ordinationum.

M Andato R. D. N. V. &c. Moneatur Ven. Presbyter N. &c. Rector Parochialis Eccl. S. N. loci N. Plebis. N.

quatenus termino trium dierum, quorum primus pro prima, secundus pro secunda, & tertius pro tertia monitione Canonica post harum præsentationem pœna suspensionis ipso iure incurrenda soluisse debeat in manibus N. thesaurarij Scholæ Sanctissimi Sacramenti scuta decem auri pro executione Ordinationum in Visitatione dictæ Ecclesiæ factarum; quas adhuc minimè adimpleuit, imò adimplere neglexit. Et de harum præsentatione, &c. Dat. &c.

Contra Contumaces, & non obediens præceptis.

M Andato, &c. Citetur N. pro die tertia post huius præsentationem coram Pref. R. D. V. in adibus præposituralibus burgi Legnani, &c. vbi, &c. ad videndum se condemnari in pœnas, & censuras in præcepto sibi transmissis contentas, & comminatas, &c. eo quia ipsi præcepto non paruit, imò potius parere contempsit, &c. & ad videndum in præmissis, & circa præmissa fieri omnia alia expedientia, &c. de cuius, &c. Dat. &c.

Forma consensus demembrationis, & vnionis animarum.

R Eu. D. N. Præpositus Ecclesiæ Præposituralis, & Parochialis S. N. asserit, & consentit, & assensum & consensum præstat mihi Notario præfati ac stipulanti, ut Reuerendiss. N. Episcopus possit à dicta eius Ecclesiæ Præpositurali, & Parochiali separare Ecclesiam S. N. loci N. eamq. cum animalibus ac iuribus omnibus, &c. dictæ Ecclesiæ in perpetuum vnire, ac incorporare Eccle-

ſia Paroch. S. N. loci N. præſentibus
N. N. teſtibus, &c.

Nomina Deputatorum ſunt hæc, vi-
delicet N. &c.

N. Viſicator.

Forma deputationis Adminiſtrato-
rum Scholæ, ſiue loci pij.

N. I. V. D. &c. Viſicator, &c. Inter
alia muneris noſtri officia illud po-
ſtremo loco non habemus, vt pijs Conſtra-
ctiſ, præſertim auguſtiſ. Sacramenti Cor-
poris D. N. I. Chriſti tales præficiamus pro
earum regimine, qui ea pietate, & ſancta
charitatis, ac ſollicitudinis zelo præditi
ſint, vt huic præſtati muneri ſatisfacere
poſſint: Veſtra igitur pietate, charitate,
ac diligentiæ freti, vos omnes, & ſingulos
inferius nominandos in Deputatos &
Officiales vt infra, regimini, & gubernati-
oni Scholæ Sanctiſſimi Sacramenti, ac
B. V. in Eccleſia Parochiali S. N. &c. cū
opportuni facultatibus ipſius Scholæ bo-
na, redditus, & proventus quoscuque
adminiſtrandi, regendi, malè alienata,
aut quouis modo occupata recuperandi,
lites in Tribunali Eccleſiaſtico mouendi,
& motus proſequendi, caducitatē prote-
ſtandi contra debitorem opportuniſ iuris
remedijs agendi, ſoluētibus debitas qui-
etantias, & cōfeſiones ſeruatis ſeruandis
faciendi, ac alia gerendi, & exequendi,
quæ ad Præf. Scholæ vtilitatem perti-
nent, ſeu pertinere poſſunt, cum inter-
uentu R. N. ad biennium, ad Dei, & B.
V. M. eius genitricis laudem, & hono-
rem facimus, conſtituimus, & deputa-
mus: quo tempore elapſo nullius momen-
ti, ac roboris ſit quicquid à vobis actum
erit: & quolibet anno Reuerendiſ. Or-
dinario, vel alij eius nomine adminiſtra-
tionis rationem reddere debeatis. In
quorum fidem, &c. Dat. &c.

Forma ſequeſtri pro executione
ordinationum.

Mandato R. D. N. &c. Viſicatoris
Reuerendiſ. &c. præcipitur infra-
ſcriptis debitoribus quibuſcunq;, nec non
colonis partiarijs, fictilibus & emphy-
teotiſ bonorum ſpectantium ad R. N. Ti-
tularem Eccleſia, & Clericatus S. N. lo-
ci N. plebis N. quatenus penes ſe in ſe-
queſtrum teneant, ſaluent, & cuſtodiant
omne & totum id, quod penes ſe habent,
aut in poſterum habebunt de fictis libella-
rijs ſimplicibus ac fructibus, & redditibus
quibuſcunq;, ſpectantibus ad Præf. R. N.
nec illos, ſeu partem aliquam eorum alicui
reſpondeant, vel relaxent, abſq; expreſſa
licentia eiſdem Reuerendiſſimi N. &c.
Et hæc pro executione ordinationum fa-
ctarum, & faciendarum ab eodem Re-
uerendiſ. ſeu ab eius Delegatiſ in Viſi-
tatione de eadem Eccleſia S. N. contra
prædictum. Et hæc omnia ſub pœna iterum
de proprio ſoluēdi, & ſcutorum quinquaginta
altri loci pijs Mediolani applican-
dorum arbitrio, &c. & excommuni-
cationis in ſubſidium, &c. Et de eius
preſentatione, &c. Dat. &c.

Quorum ſequeſtrandorum nomina
ſunt hæc, N. &c.

Aduertet Viſicator, ne paſſim ad ali-
cuius inſtanciam concedat ſequeſtrum:
Nam regulariter non conceditur de iure,
niſi debitum oſtendatur per publicum
inſtrumentum, vt pro ſingulari notat
Corſet.

Neque concedi ſolet abſque cauſæ
cogni-

Corſet.
Verb. ſe-
queſtræ

Franc. in
c. locu-
pletari,
n. 7. de
regul.
iur. 6.

Franc. in
d. c. lo-
cupleta-
ri in fin.

cognitione; cum non solum possessor, sed neque etiam detentor soleat amoveri à possessione sine causæ cognitione

Et ubi permessa est sequestratio, si à principio præstetur idonea cautio cum fideiussore, vel pignore; non autem iuratoria, tunc sequestratio impeditur: & si facta esset, reuocabitur.

Forma Relaxationis bonorum sequestratorum.

Mandato &c. præcipitur infra scriptis, inferius descriptis, & nominatis colonis, fructabilibus, emphyteoticis, & debitoribus quibuscumq; R. N. &c. penes quos omnes, & singuli fructus, fructa, & pecunia spectantia ad dictum R. N. ratione beneficij, seu Capella S. N. &c. sequestrata

fuerunt de mandato R. N. Visitatoris sub die 5. Aug. 1592. quæ statim habito præfenti præcepto, & sine aliqua exceptione relaxet omnia penes eos sequestrata spectantia ut sup. ad R. N. attenta cautione, & promissione per eum præstita de stando, & parendo iuri, &c. & de exequendis omnibus ordinationibus à R. R. Visitatoribus factis, & faciendis circa dictos fructus, &c. de qua in actis, &c. Et hæc sub pœna cuiuslibet contrasacientis scutorum centum auri locis pini Mediolani arbitrio Reuerendissimi applicandorum, nec non excommunicationis in subsidium, &c. De cuius, &c. Dat. &c.

Quorum præcipiendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

CAPVT XXIII. De Decretis conficiendis.

Concil.
Prou. 5.
eod.

ANTEQVAM Visitator è loco, vel saltem è plebe visitata discedat, decreta ad localem, atque ad personalem visitationem spectantia etiam ut subdelegatus sed. Apost. autoritate sacri Concil. Trid. conficiat: ipsaq; legitimè, ut infra, intimari curet, reseruando Ordinario etiam tanquam Apost. sed. delegato autoritate sacri Concil. Trid. & etiam sibi hac ratione subdelegato ius etiam alia decreta ratione præsentis visitationis conficiendi, vel edendi.

Concil.
Prou. 5.
eod.
Instr.
Visit.

In decretis autem conficiendis non generatim, sed sigillatim, & quantum fieri possit distinctè, diligenter statuendum erit, & à quo, & cuius sumptus, & quo temporis spatio quicquid fieri, præstari uè oportebit: & quæ præterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit

irroganda. Quod ut plurimum verum est, ut mox dicemus, quando constat, ad quem impensa spectet: Quando autem non constat, an ad rectorem, vel ad populum spectet, dicatur absolutè fiat (ut puta) pœnis pro ratione Ecclesiæ. Quando etiam perspicuum est ad Rectorem spectare; ad idque efficiendum speratur auxilium à populo, caueat Visitator, ne in ordinatione verba apponat, quibus populus ab auxilio præstando retrahatur. Moneat tamen Rectorem, ut tempore constituto, vel cum populi adiumento, vel sine eo id præstet: de qua monitione in actis constet. Quando autem à populo impensa faciendæ est, præfinitur idem tempus Syndicis, Consulibus uè prius auditis, si fieri potest. Et quicumque tenetur, potest compelli etiam per cen-

Petr.
p. 2. c. 107.
suras,

luras, & omnia opportuna remedia, quacunq; appellatione, exemptione, & contradictione remota. Qui autem ad impensas in Ecclesijs Parochialibus precipue faciendas teneantur, videndum est.

Prima Conclusio indubitabilis, quando sunt redditus separati sufficentes pro fabrica, & reparatione Ecclesie, quod nullus alius tenetur: Vt est hic in Ecclesia Metropolitana.

Vel si Episcopus, vel alius haberet quartam pro fabrica; nec posset excusari consuetudine, vel prescriptione.

Instr.
Vist.

Secunda Conclusio etiam ab omnibus recepta: Vbi est pia, & laudabilis consuetudo, vt ad id populus teneatur, illa seruanda est. Quæ consuetudo est in hac diocesi in diuersis locis, præsertim in ditione Heluetiorum, in territorio Bergomen. ac in alijs locis montanis, atq; ab vrbe remotioribus.

d. c. 1. de
ecclef.
edif.
Concil.
Trid.
sess. 21.
cap. 7.
Instr.
Vist.

Tertia sit Conclusio. Vbi nihil pro fabrica assignatum est; neque est consuetudo, vt ad id populus, vel alij teneantur; tunc si Parochus diues est, si commodè potest, ipse ad Eccl. reparationem, ad aliaq; onera subeunda tenetur; Ad hoc enim bona relicta sunt. Non tamen ad cæmeterij impensam tenetur; sicut neq; tenetur ad impensam sepulturarum; cum hæc ad populum semper spectet.

Petr. p. 2.
cap. 10.

Quarta Conclusio. Vbi Parochus est pauper, ita vt sibi solum census, redditusue pro honesta victus sustentatione suppetant; populus ad fabricæ, aliorumq; impensam tenetur. Quia Parochus se ipsum magis, quàm fabricam sustentare debet.

Quinta Conclusio. Quando redditus separati, vel quarta non sufficiunt; & Parochus est mediocriter diues; hoc casu Parochus cū populo vel patronis, cū alijsue, qui fructus aliquos ex illa Ec-

clesia prouenientes percipiunt, ad supplementum, vel ad totum, si nulli sint redditus separati, arbitrio Episcopi cum consilio capituli, vbi hoc est in vso concurrere debet.

d. c. 1.
Concil.
Trid.
sess. 21.
cap. 7.

Et hoc casu assignentur potius Parocho, quæ ad parameta, mappas, corporalia, & huiusmodi pertinent, & reparatio altaris maioris: Populo verò, quæ pertinent ad Baptisteriū, Campanile, cæpanas, muros, tectum, pauimentum, & ianuas Ecclesie. Quoniã ad hæc populus propensior est; & ad hæc magis teneri videtur. Quæ autem ad Sacramentū Eucharistie spectant communiter assignantur præstanda sumptibus Scholæ sanctissimi Sacramenti: nisi illius magna inopia adiuumentum, vel à Parocho, vel etiã à populo exigat. Quia tunc ab omnibus simul præstanda sunt, consideratis considerandis. Potest etiam decerni, vt ex elemosynis publicis eo nomine faciendis præstentur.

Instr.
Vist.

Instr.
Vist.

Et quod de Ecclesijs dictum est, idem est de ædibus parochialibus, & de alijs necessarijs.

Sexta Conclusio. In Collegiatis beneficiati omnes conferre tenentur, vbi redditus fabricæ nõ sufficiunt: quia qui commodum sentit, etiam onus sentire debet. Eadem ratione conferre debet usufructuarius, & etiam pensionarius, qui vlu fructuario comparatur; non tamen quãdo pensio est exempta, & ab omni onere libera constituta; licet pensionarius nõ teneatur ad procurationem. Eadem ratione tenetur qui decimas parochiales exigit.

d. c. 1.
Petr. d.
cap. 10.

Doc. in
d. c. 1.
Gig. de
pens. q.
38. n. 2.
& q. 52.
num. 4.
Gig. d.
q. 38.

Septima Conclusio. Ad impensas faciendas in altaribus minoribus tenentur titulares, si diuites sunt, vt vel patroni. In taxandis verò titularis fructibus pro capellæ, altarisue reparatione, ornatuue, habenda est ratio elemosynæ, quæ assigna-

Instr.
Vist.

Synod. 3.
Decr. 16.

assignatur mercenario implenti onera, & munera illius capelle ad ratione prescriptam videlicet lib. 180. singulis annis. Si vero titularis valde inops esset, ipsi aliquid amplius arbitrio Visitatoris reliqui poterit.

last.
Vist.

De fructibus etiam beneficiorum vacantium, vel ob missas non celebratas debitis fabricę, ornamentis, aliisque Ecclesię, altariumque necessitatibus attribui potest; ubi alij non sint, qui de iure teneantur, vel sponte presentent.

last.

Ultimum remedium pro huiusmodi impensa fit superedere a toto, vel a parte seruitij illius capellę; & illud, quod mercenario tribueretur, in hac impensam conferre; titulari vero inopi facultatem impartiri alibi celebrandi; donec illud, quod a Visitatore decretum est, presentetur.

In ijs autem, quę minutiora sunt, vt clauis reru sacrũ, & Ecclesiarũ, corporalia, purificatoria, vasa pro sacris oleis, cotyla hostiarum, & corporalium, vas pro illis abstergendis, mantilia pro manuum ablutione, & huiusmodi non excusetur Rector vlllo quouis inopiz pre-textu, quominus, etiam negligente populo, ab ipso ordinationis tempore hec constituto omnia presententur.

Syno. 11.

Studeat autem maximę Visitator decreta ad executionem Conciliorũ Provincialium, ac diocesanorum conficere; & in illis, quę magis vrgere videntur, verbis efficacioribus, grauioribusq; poenis decernat.

Syno. 11.

Decreta pro studiorum exercitatione ad prescriptum pro singulorum Ecclesiasticorum capacitate conficiat Parocho, alijue Ecclesiastico in officio, & munere suo in experto sacerdotem assignet, cũ quo conferat.

Ultimo loco ponatur ordinatio generalis, vt videlicet seruentur decreta etiã in

alijs visitationibus facta ad prescriptum Instr. etiam cum impositione poenę.

Explicitis decretis, illa, quę etiam populo Visitator publicanda censuerit, post Euangelium ante concionem, vel statim post Missam publicabit: alia vero in Congregatione cleri, quam absoluta Visitatione plebis habebit; vel si secreta sint, coram duobus testibus in faciem eius, contra quem decretum intimari faciet. Notarius vero testimonium publicationis, intimationisue scribar, hoc pacto; lectę & publicatę fuerunt supradictę omnes ordinationes in Ecclesia post Missam coram Parocho, & magna parte populi, presertim N.N. consulibus, die 15. Iunij 1592.

Quę vero separatim pro clero. Hę autę lectę & publicatę ferunt ad presentiam totius cleri ob id etiam coram prefato R. D. Visitatore conuocati, & congregati in Sacristia S. N. &c. die &c.

Quę secretę alicui. Hę fuerunt intimatę; in faciem presentibus N. &c.

Curet postea Visitator, vt cũ primũ decreta eduntur, in libro bene confecto accurratę, rectęque exscribantur, & sub-scribantur, vel a Ordinario, siue ab eodę Visitatore vel a Notario Cancellario Visitationis; & deinde vt in Archiuio, siue in Sacristia, vel in alio loco tuto, & decenti asseruentur.

Concil.
Prou. s.
quę ad
Syn. s.
visitati-
onis.

Verum, quia Visitatio non ided instituta est, vt bonę & sanctę constitutiones fiant; sed vt vitia a medio tollantur, scđdaliosi puniantur, boni conseruetur, imbecilliores cõfirmentur, cultus diuinus conseruetur, augeaturq; & vt Ecclesię, quę reparatione, vel renouatione indigent, reparantur, ac renouentur, vt Ecclesię bona vsurpata restituantur, & alia huiusmodi, vt sup. latę de Visitationis scopo, diximus; idcirco Visitator diligenter studeat, quemadmodum supra dictũ est;

M

vt decre-

Conc.
Prou. 5.
cod.

vt decreta executioni statim mandentur, præsertim verò, quæ de strictura, suppellectiliuè Ecclesiastica constituta erunt. Et quæ in illis exequendis difficultas, vel controuersia oriri posse videtur, curet, vt planè tollatur: sibiq; persuadeat, post suum discessum reformationem suam debitam executionem minime habituram: nisi ipse, quæcunque

potest, antequam discedat, executioni demandarit.

Omnino autem pro executione illorum, quæ tunc minimè exequi poterit, literis postea sapissimè instet, donec executioni mandentur. Et vt illud scilicet præstare possit, summam sibi scribat, quæ exequenda restant. Et hæc ad laudem summæ Trinitatis, ac Deiparæ Virg.

PARS QVARTA.

CAPVT I.

De Visitatione Monialium.

Delegatio, & facultas Visitatoris.

N.

DEI, & Apostolica sedis gratia Episcopus, &c. Dilecto nobis in Christo R. D. N. S. I. V. D. & Canonico Ecclesiæ nostræ Cardinalis salutem in Domino. Cùm per nos ipsos per necessarium Visitationis munus adimpleri non posse perspiciamus, confisi de tua pietate, integritate, & prudentia; sperantesq; fore, vt quæ tibi commiserimus, & mandauerimus, ea per te bene gerantur, nostræ auctoritate, nec nõ sacri Trid. Conc. & alyis omni meliori modo tenore presentium tibi facultatem damus, & mandatum visitandi omnia, & singula Monialium Cænobia, & Monasteria Ciuitatis, & Diocesis nostræ: teq; Visitatorem nostrum constituimus; vt nõ solum, & alia quacunque nobis competentè auctoritate Canonicas sanctiones, & sacri Conc. Trid. Prouinc. & Dioces. aliaq; nõ solum Decreta, Statuta, Regulas, Cõstitutiones, ac Ordinationes de obseruantia regu-

lari pietate, moribus, religione; regimine, honorum administratione, alijsq; rebus omnibus in capite, & membris omnium, & singulorum Monasteriorum, pennis quibuscunque, & censuris arbitrio tuo instigendis, ac alyis iuris remedijs executioni mandari cures, & facias: Ecclesias, tam exteriores, quàm interiores, Monasteria, domos, & alia huiusmodi quæ renouatione, seu reparatione indigent, renouari, ac reparari facias; & quæcunque alia, quæ ad Dei honorem, & ad ipsam Monialium vtilitatem esse censueris; præsertim circa Sacramentorum administrationem, ac verbi Dei prædicationem agas, agere cures. Item puellas ad habitum admittendi, nec non nouitas ad professionem recipiendi; Item coercendi, multandi, ac etiã censuris plectendi, atque excommunicatas declarandi omnes, & singulas personas vtriusque sexus in præfatis omnibus, & ad ea quomodocunq; pertinentibus tibi pote-